

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**Soustředění dětského pěveckého sboru na letním táboře s využitím
celotáborové hry za účelem rozvoje kreativity**

Vedoucí práce: Mgr. Karel Ochozka

Autor práce: Marie Beránková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích a na jejich internetových stránkách a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

28. března 2013

Marie Beránková

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Karlovi Ochozkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Rovněž děkuji dětskému pěveckému sboru, jeho sbormistryni paní Emilii Matouškové i všem vedoucím, kteří se spolupodíleli na realizaci projektu letního tábora.

Obsah

Úvod	6
1 Teoretická část	8
1.1 Hudba, hudebnost, zpěv	8
1.2 Pěvecké sbory	9
1.2.1 Dětské pěvecké sbory	10
1.3 Faktory ovlivňující vstup do sboru	10
1.3.1. Zájmy	11
1.3.2 Vlohy	12
1.3.3 Schopnosti	13
1.3.4 Nadání	13
1.3.5 Kreativita	14
1.4 Dětský pěvecký sbor Chválkovice	15
1.4.1 Věková charakteristika sboristů	15
1.4.1.1 Mladší školní věk	15
1.4.1.2 Starší školní věk	16
1.5 Letní tábory	17
1.6 Hra	19
1.7 Motivace	20
2 Praktická část	21
2.1 Tábor (příprava, zajištění	21
2.2 Soustředění pěveckého sboru v rámci letního tábora	22
2.2.1 Technika správného držení těla a dýchání	23
2.2.2 Technika správného tvoření tón	24
2.2.3 Technika správné artikulace	25
2.3 Celotáborová hra	26
2.3.1 Motivační příběh	27
2.3.2 Den první	28
2.3.3 Den druhý	30
2.3.4 Den třetí	31
2.3.5 Den čtvrtý	32
2.3.6 Den pátý	33
2.3.7 Den šestý	34

2.3.8 Den sedmý	35
2.3.9 Den osmý	37
2.3.10 Den devátý	38
2.3.11 Den desátý	40
2.3.12 Den jedenáctý	41
2.3.13 Den dvanáctý	42
2.4 Zhodnocení zrealizovaného	45
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	48
Seznam příloh	50

Úvod

Ke studiu oboru pedagogika volného času mě vedl zájem a potřeba podložit mou dlouholetou laickou práci odbornými znalostmi. V současné době se klade stále větší důraz na kvalitní využívání volného času jak dětí a mládeže, tak i dospělých. Vše, co člověk dělá, ovlivňuje jeho osobní rozvoj a v souvislosti s tím působí na celou společnost. Konec 20. a začátek 21. století s sebou přináší značné množství technických vymožeností, které lidem velmi usnadňují život, ale zároveň se zvyšuje počet uspěchaných lidí, zapomínajících odpočívat, věnovat se svým rodinám, víře, koníčkům i komunikaci s ostatními.

Jednou z oblastí, jak hodnotně naplnit volný čas, je hudba a zpěv. Vše, co souvisí jakýmkoliv způsobem s těmito činnostmi, může být propojeno se zábavou a hrou. Zpěv je příjemnou činností a měl by člověka odreagovat, pozitivně naladit i uspokojit. Není to však jen zábava. Je to tvrdá práce jednotlivců i skupin na zdokonalení hlasového projevu i přednesu.

V této bakalářské práci se spojuje soustředění dětského pěveckého sboru s další volnočasovou aktivitou, a tou jsou letní tábory. Jejím cílem je podpořit u dětí rozvoj kreativity a smyslu pro spolupráci formou celotáborové hry.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická je dále strukturována na dílčí oddíly. První se zabývá hudbou, zpěvem, dětskými sbory a faktory, které je ovlivňují, například nadání, schopnosti, vlohy, s nimi souvisí kreativita a fantazie, jež jsou nezbytnou součástí života téměř všech lidí. Proto je tak důležité učit děti, aby fantazii a kreativitu kombinovaly s realitou a zdravým rozumem. Jen tak budou schopny nejen plánovat svůj život, ale také ho plnohodnotně žít a užít. Druhá část práce řeší letní tábor a hru. Každý z nás si představí pod letním táborem něco trochu jiného. Je to ovlivněno nejen věkem, ale hlavně vlastní zkušeností, jak jsme tábor zažili my, jako jedinci. Může to být program sestavený z koupání, vybíjené, fotbalu, diskotéky, večerního promítání nebo tábor s tak zvanou celotáborovou hrou. Hry a soutěže k dětem patří. Dá se říci, že jsou nepostradatelnou součástí jejich života. Dobře sestavená hra má za úkol člověka (v našem případě dítě) nejen pobavit, ale i formovat jeho charakter, učit ho, podpořit jeho tvořivost, fantazii, kreativitu. Odborná literatura, například *Zlatý fond her* - tři knihy připravované pro kurzy Prázdninové školy Lipnice nebo *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě* od J. NEUMANA, nejen inspiruje, ale je i dělena podle zaměření, vede čtenáře, tvůrce

her. Zodpovídá otázku, co má daná hra podpořit, ovlivnit, rozvinout. Praktická část práce je rozdělena na dopolední, odpolední a večerní program. Během dopoledního programu probíhalo soustředění dětského pěveckého sboru, při němž vedoucí nejen nacvičovala s dětmi nové pásmo písní, ale i zdokonalovala techniku správného držení těla a dýchání, techniku správného tvoření tónu a techniku správné artikulace. Odpolední program je tvořen celotáborovou hrou, jejímž cílem je nejen pobavit, poučit, ale hlavně rozvíjet fantazii a kreativitu. Na začátku prvního dne je přečten pergamen, jenž navodil atmosféru a uvedl do děje. Hra je rozdělena do čtyř etap, každá z nich trvala tři dny a jednotlivé dny měly vždy svou motivaci, samostatný program a hodnocení. Celá hra je vyhodnocena na závěrečném galavečeru, který je vyvrcholením celého tábora. Děti se na tomto večeru spolupodílely vystoupeními, která jsou ve skupinkách nacvičována v rámci večerních aktivit.

Důležité je děti pro hru nadchnout. Pokud se tento záměr podaří, děti se těší nejen na pokračování, ale ve většině případů i na další prázdniny a letní tábor s celotáborovou hrou. V mnoha případech takto motivovaní mladí lidé sami pokračují v práci instruktorů a vedoucích na letních táborech.

Zhodnocení celého tábora je provedeno v závěru z pohledu autora a organizátora celotáborové hry i z pohledu dětí (účastníků tábora) formou jednoduchého dotazníku a jeho grafového vyhodnocení.

1 Teoretická část

1.1 Hudba, hudebnost, zpěv

Definovat hudbu či hudebnost není vůbec jednoduché. Přestože každý z nás se tímto pojmem téměř každý den setkává, zjistila jsem, že není lehké získat jednoznačnou odpověď.

„Hudba = označení pro výsledek specifické lidské zvukotvorné aktivity a pro médium specifické mezilidské komunikace, šířeji i označení pro jevy a kontexty s tímto výsledkem či médii onticky respektive funkčně spjaté.“¹

Zprvu se pod pojmem hudba rozumělo rozeznění strunného nástroje, postupem času se tímto pojmem začaly označovat zvukové projevy vytvořené zpěvem a hrou na hudební nástroje. Novodobý termín hudba je v českých zemích vyjádřením pro rozeznění nástroje, představu hry a činnost hudebníka.² Na přelomu 18. a 19. století byl v popředí výraz muzika, slovo hudba se používalo pro přednesy lidových instrumentalistů, hudebníků. Od 19. století se význam slov hudba a muzika proměnil. Slovo muzika je spíše hovorového významu ve smyslu amatérský přednes a slovo hudba naopak představuje umělecké ztvárnění.³

Holas ve své knize píše: *„Hudebnost v sobě integruje jak schopnosti emocionálního prožitku při vnímání hudby, které stimulují rozvoj hudebních zájmů a potřeb jedince, tak i schopnosti samostatného učení a tvořivého osvojování hudby, jež mají vliv na formování jeho hudebního vkusu a podílejí se na rozvoji speciálních (hudebních) a hudebně tvořivých schopností.“⁴*

Hudebnost můžeme tedy chápat jako emocionální reakci na hudbu, vztah člověka k hudbě.

U stejného autora se dočteme, že hudebnost je *„vlastnost každého duševně i tělesně normálního dítěte podmíněná rozvojem klíčových hudebních schopností (výškově rozlišovací schopnosti, rytmického, tonálního a harmonického citění, hudební paměti, hudební představivosti), která se projevuje mnohostrannými vztahy dítěte k hudbě*

¹ POLEDŇÁK, I.; FUKAČ, J. *Úvod do studia hudební vědy*, s. 5.

² Srov. FUKAČ, J.; VYSLOUŽIL, J.; MACEK, P. *Slovník české hudební kultury*, s. 277–278.

³ Srov. POLEDŇÁK, I.; FUKAČ, J.: *Úvod do studia hudební vědy*, s. 51.

⁴ HOLAS, M. *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově*, s. 26.

a různými formami jeho hudební aktivity (percepční, reprodukční a elementárně produkční).“⁵

Co bychom si měli představit pod pojmem zpěv? Je to asi nejrozšířenější „umění“, které na různé kvalitativní úrovni může provozovat každý člověk. K opravdu uměleckým výkonům je však nutný talent, nadání, samozřejmě práce a píle, jež zdokonalují pěvecký projev zpěváka.

Člověk od pradávna vyjadřoval zpěvem své pocity, odhaloval tím duševní rozpoložení, osobnost ale i svou podstatu, proto cítíme přirozenou touhu zpívat.

V dnešní době však již nedochází k tradičnímu předávání, kdy děti písňe odposlouchávaly od svých rodičů a prarodičů. Moderní doba přinesla i díky technologiím dostupnost libovolného žánru, přiblížení jiných kultur, a tak k lidové, chrámové, později vážné hudbě (zpěvu) se časem přiřazuje například country, rap, pop a značné množství dalších žánrů.

1.2 Pěvecké sbory

O pěveckých sborech by se za pomoci literatury dalo napsat mnoho. Pro potřeby této práce se omezím na toto krátké vysvětlení.

Pěvecký sbor můžeme definovat jako skupinu lidí, kteří zpívají, pěvecky interpretují skladby, pod vedením sbormistra. Dělíme je podle různých hledisek:

podle věku a pohlaví: - dětské

- dívčí

- ženské

- chlapecké

- mužské

- smíšené

podle počtu zpěváků: - malé (ansámby)

- střední (komorní, kolem třiceti členů)

- velké

podle profesionality: - profesionální (sbor = zaměstnání členů sboru)

- amatérský (zájmová skupina lidí)

⁵ HOLAS, M. *Úvod do hudební diagnostiky*, s. 9.

z hlediska druhu interpretující hudby: - artificiální

- neartificiální

Odpověď na otázku proč vznikají sbory, je spjata s funkcí pěveckého sboru, ty jsou následující:

- interpelační (skladby vybírá sbormistr, sboristé interpretují nacvičené skladby)
- estetická (přednesem skladeb sbor přináší estetické zážitky, emoce)
- společenská (setkávání s lidmi se společným zájmem)
- interakční (vztahová)⁶

1.2.1 Dětské pěvecké sbory

Zpěv u dětí je dán jejich přirozeností. Od nepaměti matky svým dětem zpívají. Některé k dítěti promlouvají tímto způsobem již v těhotenství, téměř všechny svému děťátku zpívají po narození, aby je upokojily, uspaly nebo později zabavily a také něco naučily.

Novodobý organizovaný zpěv dětí je zpravidla spjat s kroužky, sbory. Snad každá základní škola má pěvecký sbor, ty vystupují nejen ve škole, ale i na různých společenských, kulturních a sportovních akcích. Výběrová dětská sborová tělesa, skládající se i z velkého počtu zpěváčků, mají význam především umělecký, u školních pěveckých sborů převládá význam pedagogický a výchovný. Umělecké dětské pěvecké sbory mívají dlouhou historii působení a často dosahují významných mezinárodních úspěchů. Děti v těchto sborech spojuje jak láska k hudbě, ke zpěvu, tak i obtížná, vytrvalá a časově náročná práce.

1.3 Faktory ovlivňující vstup do sboru

Rodiče nebo učitelé ve školách či mateřských školách zpravidla u dětí zjišťují jejich zájem a dále je povzbuzují k činnosti, pro něž mají předpoklady. Děti, které projeví zájem a nadání pro zpěv, prochází rytmickou, pěveckou a intonační zkouškou, důležitá je též paměť, představivost a harmonické cítění.

⁶ Srov. BUČEK, M. *Sborový zpěv*, s. 8–29.

V případě dětských zpěváků je velmi důležitý zájem, vlohy, schopnosti i nadání. Určitě by každý z nás dovedl jednoduše odpovědět, co zájmy, vlohy, a schopnosti jsou. Tato slova v běžném životě často používáme, ale ne vždy bychom je dokázali správně vysvětlit, a proto se nyní pokusím za pomoci literatury o jejich bližší popis.

B. Buchtová ve své knize říká: *„Každý člověk přichází na svět s určitými dispozicemi, které jsou geneticky zděděné a které získává v době prenatálního vývoje plodu v těle matky. Většina těchto dispozic se dá dále v průběhu života rozvíjet prostřednictvím učení a socializace.“*⁷

1.3.1 Zájmy

Zájem je to, čím se člověk blíže zabývá. Myslím, že vlastně koníček, hobby, v našem případě zpěv, je hluboký zájem o danou věc, či problematiku.

*„Zájmy chápeme jako zvláštní druh motivů. Jejich základem jsou primární potřeby, zvláště psychologické, které se konkretizují v podmínkách daného kulturního prostředí. Zájem můžeme definovat jako odvozenou potřebu, která se uspokojuje prováděním určité činnosti. To je pro zájem charakteristické.“*⁸

Zájmy nám toho mohou hodně prozradit o lidech v našem okolí. Většina z nás se obklopuje známými, kamarády se stejnými nebo podobnými zájmy. O člověku hodně vypoví, s jakým zaujetím se něčemu věnuje, jaká je šíře a vyhraněnost jeho zájmů. Koníčky jsou vlastně vstupní branou do naší osobnosti. V každodenním životě můžeme zjišťovat, že zájmy, které si lidé vybírají, často odpovídají tomu, jací jsou oni sami, jaké vlastnosti v nich převládají. Většina zájmů, jež si zvolíme a podle svých možností se jim i věnujeme, v nás vyvolává spoustu úžasných pocitů, uspokojení. Zájmy však mají ještě daleko větší význam než jen poskytnutí osobního uspokojení z dobře vykonaného díla. Řada zájmů z nás časem dělá osobnosti s větším rozhledem, zvyšujeme si díky nim vzdělání, kvalifikaci a utváříme si nejen naši osobnost, ale v některých případech i směřují k životní, profesní cestě.

⁷ BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*, s. 29.

⁸ ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*, s. 105.

„Zájmy nás svým způsobem vychovávají a mění naši osobnost, aniž bychom si to uvědomovali.“⁹ Zájem není vrozený, ten se vytváří postupně učením, cvičením, opakováním a dalšími činnostmi během našeho života. Různé zájmy podle A. Mezery „mají tu obrovskou přednost, že nejen rozvíjejí schopnosti a sebevědomí, ale umožňují trávit smysluplně volný čas.“¹⁰ Zájmy jsou většinou náplní volného času. „Zájmová činnost pěstuje a rozvíjí specifické sklony, zájmy a koníčky.“¹¹

1.3.2 Vlohy

„Překážky v nás vyburcují vlohy, které by v nás za jiných okolností zůstaly dřímat.“

Horatius

Na základě vloh se rozvíjejí schopnosti. Mohou ztížit nebo ulehčit osvojení určité činnosti, ale neznamená to, že vloha nezbytně musí předurčit směr, jakým se člověk bude vyvíjet.

„Vlohy jsou chápány jako vrozené „morfologické nebo funkcionální difference“ uplatňující se v určitém výkonu (P. Leyhausen, 1987) například hudební vlohy, které jsou spojovány s hudebním sluchem, vrozenou schopností rozlišovat hudební tóny, a dalšími vlastnostmi. Vlohy se v průběhu vývoje vlivem zkušenosti mohou, patrně s jistým omezením, rozvíjet v předpoklady k výkonům a výkonovým systémům, činnostem.“¹²

Každý z nás se rodí s vlohami k určitým činnostem, aktivitám. Když dítě projeví výrazné vlohy například ke zpěvu, můžeme je u něj nadále rozvíjet jak procvičováním, tak i učením a tím u něj vybudujeme schopnost k dané činnosti, pro kterou jsme vlohy zjistili.

Podprůměrné vlohy bez nácviku zaniknou, z nadprůměrných se stanou jen průměrné, ale naopak z průměrných vloh mohou nácvikem vzniknout nadprůměrné schopnosti.

⁹ MEZERA, A. *Pro jaké povolání se hodím?* s. 4.

¹⁰ MEZERA, A. *Pro jaké povolání se hodím?* s. 151.

¹¹ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 397.

¹² NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 195.

1.3.3 Schopnosti

„Objevovat vlastní schopnosti je úžasně zábavné.“ Kjell A Nördström

„Schopnost definujeme, jako potencialitu, jako možnost, případně učenlivost pro tu či onu činnost.“¹³

„Schopnosti lze chápat, jako získané dispozice k určitým činnostem.“¹⁴

Schopnost není vrozená, formuje se a rozvíjí podle toho, jakými vlohami člověk disponuje. Tyto vlohy jsou, jak je již výše zmíněno, vrozené.

„Schopnostmi nazýváme takové kapacitní vlastnosti osobnosti, které podmiňují úspěšné vykonávání činností člověka, a to po stránce kvalitativní, kvantitativní i časové a výkonové. Schopnosti jsou z 60 – 80% zděděné. Rozvíjejí se však v činnosti, během výchovy, vyučování a sebevýchovy.“¹⁵

Příkladem schopností podle J. Čápa je *„schopnost rozlišovat barvy, hudební sluch, prostorová představivost, schopnosti slovního myšlení (verbální schopnosti), schopnosti početní (numerické).“¹⁶*

Pojem schopnost souvisí s dalšími psychologickými pojmy, jakými jsou například vlohy, ale i nadání, talent, dovednost či tvořivost.

Podle R. Kohoutka *„talentem rozumíme takové příznivé spojení schopností, které umožňuje originálním, tvořivým způsobem vykonávat určitou činnost a dosahovat v ní vynikajících výkonů. Je to systém předpokladů pro tvořivou činnost v jedné nebo více oblastech. Zárodky talentu, např. hudebního, výtvarného apod. se mohou objevit již v dětství. Pro rozvoj talentu je nutný trénink, cvičení, učení, usilovná práce.“¹⁷*

1.3.4 Nadání

Porovnáme-li pro potřeby této práce definice nadání z psychologického slovníku a naproti tomu z pedagogického slovníku, vytvoříme si na základě toho představu, co je to vlastně nadání.

¹³ ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*, s. 75.

¹⁴ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 195.

¹⁵ KOHOUTEK, R. *Základy užití psychologie*, s. 56.

¹⁶ ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 87.

¹⁷ KOHOUTEK, R., *Základy užití psychologie*, s. 59.

Definice nadání podle Psychologického slovníku zní takto: „*je to soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné i duševní.*“¹⁸

Pedagogický slovník dodává: „*nadání je dosud málo prozkoumaný, a proto obtížně definovatelný jev. Znamená schopnosti člověka pro takové výkony určitých činností intelektuálního nebo fyzického charakteru, které se mohou jevit jako výjimečné ve srovnání s běžnou populací.*“¹⁹

1.3.5 Kreativita

Tvořivost neboli kreativita je kombinací nejen duševních, ale i fyzických vlastností člověka. Tuto vlastnost má člověk částečně vrozenou a částečně ji může ovlivnit prostředí i přístup jedince k tomu být lepší a pracovat na sobě.

*„Kreativita pracuje v našem mozku „zprava“ i „zleva“, vychází z racionální levé poloviny naší mysli a pracuje také s intuitivní - pravou polovinou. Pomůže proto jak manažerovi, tak duchovnímu člověku k úspěšnému začlenění do reality dnešní doby.“*²⁰

Někdo by možná řekl, že u zpěváků není kreativity zapotřebí. Opak je však pravdou. Nejde jen o samotný přednes písně, skladby, ale i o to, jak bude člověk tvořivý a doplní, výrazově podkreslí svůj výkon, přednes.

*„Tvořivost znamená soubor vlastností osobnosti, které jsou předpokladem pro tvůrčí činnost, popřípadě pro tvůrčí řešení problémů.... Tvořivost v sobě zahrnuje schopnosti včetně intelektových, ale nevyčerpává se jimi, není to totéž co inteligence. U tvořivých jedinců jsou důležité jejich motivy a rysy osobnosti.“*²¹

Dlouho se tvořivost pokládala za něco mimořádného, za vrozenou vloh danou jen výjimečným jedincům, postupně se začalo ukazovat, že skutečnost je poněkud jiná. Tvůrčí řešení závisí nejen na vrozených schopnostech jedince, ale do značné míry na shromáždění rozsáhlých zkušeností, které se uplatní v okamžiku náhlého nalezení řešení v momentě inspirace. Tvořiví lidé se vyznačují tím, že jejich vlastnosti bývají velice různorodé. Tito jedinci jsou velmi čínorodí.

¹⁸ HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, s. 338.

¹⁹ PRŮCH, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 131.

²⁰ KÖNIGOVÁ, M. *Jak myslet kreativně*, s. 11.

²¹ ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s. 237.

1.4 Dětský pěvecký sbor Chválkovice

Kapitola o dětském pěveckém sboru Chválkovice je zařazena v teoretické části z důvodu krátkého představení sboru, který se soustředí, celotáborové hry i dalších aktivit popisovaných v praktické části zúčastnil jako hlavní aktér. Tento dětský pěvecký sbor vznikl v roce 2010 díky nadšené práci paní Emilie Matouškové. Původně se jednalo o kroužek, který se konal jedenkrát v týdnu a jehož hlavním cílem bylo vyplnit volný čas dětí a mládeže, které se scházely v kulturním středisku. Prvním cílem byl nácvik pásma vztahujícího se ke křesťanským svátkům - Vánocům, Velikonocům - i různým příležitostným akcím v rámci místního dění. Později se paní Matouškové podařilo nadchnout pro práci kroužku větší počet dětí (mládeže).

Dnes její sboristé pravidelně vystupují v rámci chrámového sboru. Svou činnost sbor rozšířil o vystoupení soutěžní, při nichž má možnost porovnat své výkony s jinými dětskými sbory.

Letní prázdninový tábor pořádal sbor v letošním roce poprvé a byl zaměřen na dvě části. V první části šlo o vylepšení techniky intonace,²² dýchání. Druhá část se zaměřila na rozvoj vztahů mezi dětmi, kreativity, zážitku za pomoci hry.

1.4.1 Věková charakteristika sboristů

Dětský pěvecký sbor se skládá z dětí ve věku od 9 do 16 let. Rozmezí sedmi let je ve vývoji dítěte dlouhé a můžeme ho zařadit do dvou věkových skupin. Práce s nimi je náročnější jak z hlediska výběru repertoáru, tak i práce s hlasem, jelikož každá věková skupina představuje určitou specifickou v pěveckém projevu. Následně se pokusím za pomoci odborné literatury o charakteristiku věkových skupin, do nichž tyto sboristé spadají.

1.4.1.1 Mladší školní věk

Odborná literatura uvádí více definic tohoto věku, pro potřeby své práce se omezím pouze na některé z nich.

²² Přesné nasazení a správné vyladění tónu.

J. Čáp rozděluje školní věk do dvou etap. První z nich je mladší školní věk, který trvá od 1. do 4. třídy základní školy, druhou je střední školní věk, jenž je vymezen časovým obdobím od 5. do 8. třídy základní školy.²³

Langmaeier a Krejčířová uvádějí, že mladší školní období začíná mezi šestým a sedmým rokem života dítěte, tedy v době zahájení školní docházky. Konec tohoto stádia pak vymezují věkem 11 až 12 let.²⁴

Z těchto příkladů můžeme odvodit, že mladší školní věk začíná nástupem do školy a končí 5. třídou.

Pokud se na mladší školní věk podíváme z hudebního hlediska, můžeme se u F. Sedláka dočíst, že toto období se vyznačuje pravidelným, klidným a rovnoměrným tělesným vývojem, jenž vytváří podmínky k výraznému rozvoji všech hudebních schopností. V závislosti na kvalitě hudebních podnětů a soustavné hudební výchově se zpřesňuje a zjemňuje diferenciací tónových výšek a kvalita vnímání. U dítěte se rozvíjí schopnost analyzovat dílčí prvky a proniknout do hudební výstavby skladeb. Vzdůstává pozornost dětí, kapacita i funkce hudební paměti. Biologická a psychická akcelerace organismu umožňuje operace s hudebními představami při vokálně intonačních činnostech, reprodukčních i tvořivých projevech. Hlasový orgán v tomto věku neukončil ještě svůj vývoj, je křehký, poddajný i dechové ústrojí má menší výkonnost. Pěvecký projev bývá spontánní, zpěv není omezován psychickými zábrany a pocity nedokonalosti. Citové prožívání se zklidňuje a má již trvalejší ráz, což je předpokladem pro soustředěné, uvědomělé vnímání dětem přístupné hudby.²⁵

1.4.1.2 Starší školní věk

Ve vymezení této věkové skupiny se odborníci rozcházejí. Někteří z nich ho charakterizují jako věk od 11 let až po dosažení dospělosti, což je cca 20 let.

Vágnerová dělí tento věk na pubescenci a adolescenci. Staršímu školnímu věku

²³ Srov. ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*, s. 136.

²⁴ Srov. LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie*, s. 198.

²⁵ Srov. SEDLÁK, F. *Hudební vývoj dítěte*, s. 94 – 98.

odpovídá pubescence – to je od 11 do 15 let, kdy děti začínají dospívat po všech stránkách.²⁶

Langmeier a Krejčířová dělí toto období v knize *Vývojová psychologie* na fázi prepuberty a vlastní puberty tj.:

1. prepubertální fáze (u děvčat cca 11 – 13 let, u chlapců 12 – 15 let)
2. pubertální fáze ta trvá do dosažení reprodukční schopnosti

Celkově se dá říci, že v tomto období se stávají z dětí postupným vyžíváním dospělí jedinci.²⁷

Z hlediska hudební výchovy a zpěvu můžeme toto období pubescence, to je mezi 12. a 15. rokem života, podle F. Sedláka charakterizovat jako období dospívání. Nastávají změny anatomicko – fyziologické i psychické. Dochází k urychlenému tělesnému růstu, jenž je spojen s poruchou koordinace končetin, neobratností. Hormonální změny ovlivňují celkové citové prožívání s ohledem jak k vlastní osobě, tak i k okolí. Mládež si libuje v nadměrné intenzitě zvuku, což způsobuje citové opojení až extázi. V důsledku růstu hrtanu a hlasivek dochází k rozlišení hlasu na ženský a mužský (mutaci). K celkovému zklidnění dochází v období postpubescence mezi patnáctým a dvacátým rokem, ustaluje se citová nevyrovnanost i estetické zájmy mladých lidí.²⁸

1.5 Letní tábory

Letní tábory jsou fenoménem nejen dnešní doby, ale i dob minulých. Vždyť již na počátku minulého století se můžeme dočíst o skupinách dětí kempujících v přírodě, hlavně o skautech a jejich táborech. V této práci má tábor velmi důležité a nezastupitelné místo, protože soustředění dětského pěveckého sboru probíhalo netypicky právě na letním táboře. Hlavní myšlenkou této akce bylo nejen zdokonalení techniky a zpěvu dětí, což většina sborů absolvuje ve školách, nebo jiných dá se říci „oficiálních“ zařízeních. Pojem letní tábor nejen evokuje, ale i naplňuje podstatu zábavy, dobrodružství, her, budování přátelství, rozvíjení tvořivosti, kreativity dětí. To vše by měl dětský letní tábor nabízet. Základním předpokladem kvalitního tábora jsou odborně připravení a pro věc nadšení vedoucí.

²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 148 – 149.

²⁷ Srov. LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie*, s. 223.

²⁸ Srov. SEDLÁK, F. *Hudební vývoj dítěte*, s. 90 – 94.

Asi každý z nás si dovede představit, co se skrývá pod pojmem dětský letní tábor, protože téměř každý dospělý člověk se v minulosti takové akce zúčastnil. Pod slovním spojením dětský letní tábor si můžeme vybavit tábor v určitém místě i putovní tábor, dále ty, zaměřené sportovně, umělecky, tematicky, a to jak pro zdravé děti, tak i pro ty se zdravotním, tělesným postižením.

Definice slovního spojení letní tábor je následující: „*dětské letní tábory jsou jedním z typů tzv. zotavovacích akcí.*“²⁹ Řídí se proto vyhláškami MZ ČR zákon § 8 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, dále vyhlášku 106/2001 Sb. tzv. hygienická. Zde se můžeme dočíst: „*Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti.*“³⁰ Následné upřesnění zní: „*Za zotavovací akcí se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti a to i v případě, že se ho účastní mladiství.*“³¹

Pokud opustíme legislativu, slovní definici o zotavovacích akcích - táborech nám nabízí Beroušek: „*Společný pobyt 20 a více dětí nebo mladistvých po dobu delší než čtyři dny, jehož smyslem je péče zdravotně i morálně posilující osobnost dítěte.*“³²

Tábor by měl dítěti nabídnout relaxaci, odpočinek, sportovní vyžití a nezbytný emocionální zážitek a uspokojení. Letní dětské tábory mají různé zaměření. V konkrétním případě popsaném v druhé části této práce se jedná o letní tábor sboristů dětského pěveckého sboru Chválkovice, který byl zaměřen kromě zážitkové, sportovní a relaxační náplně byl zaměřen i na nepříliš typickou funkci letního tábora dětí, a to soustředění pěveckého sboru.

²⁹ *Zákon o ochraně veřejného zdraví - č. 258/2000 Sb.[online].* Poslední revize 2012 [cit.2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>>.

³⁰ *Zákon o ochraně veřejného zdraví - č. 258/2000 Sb.[online].* Poslední revize 2012 [cit.2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>>.

³¹ *Zákon o ochraně veřejného zdraví - č. 258/2000 Sb.[online].* Poslední revize 2012 [cit.2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>>.

³² BEROUŠEK, P. *Rádce pro provozovatele a vedoucí dětského tábora*, s. 20.

1.6 Hra

Ve většině případů se dá říci, že hra má vliv na vývoj člověka již od jeho narození. Děti si hrají z počátku nevědomky s tím, co jim nabízí vlastní tělo a nejbližší okolí, později cíleně s rodiči, ostatními dětmi i s pomocí různých předmětů, kterým říkáme hračky.

Hra může být naučná, zábavná, dobrodružná, založená na objevování a překonávání sebe samého, na okamžicích překvapení a napětí. V neposlední řadě dobrá hra přináší účastníkům uspokojení, ať jsou dětmi či dospělými.

V knize *Učení zážitkem a hrou* najdeme kapitolu o základních rysech hry. Ty jsou:

výzva – hra nutí využívat zdroje a postupy, které se v běžném životě nepoužívají, může existovat v rovinách sociální, fyzické, kreativní, psychologické, intelektuální, emotivní nebo dokonce spirituální,

přitažlivost – hra musí být přitažlivá, úvodní motivace může přitažlivost hry podstatně zvýšit,

pravidla – všechny hry jsou definovány souborem pravidel,

přiměřená věková skupina – u hry je třeba zvážit její náročnost a definovat, zda je vhodná pro všechny věkové skupiny, či nějakou vylučuje z důvodu nevhodnosti, obtížnosti, atraktivity,

speciální čas/místo – některé hry vyžadují specifickou atmosféru,

fyzická, psychická a emoční bezpečnost – kromě fyzické bezpečnosti jsou hráči někdy vyzýváni, aby vystoupili a prozkoumali problematiku části vlastní osobnosti či chování.³³

U France, Zounkové a Martina se můžeme také dočíst, že hry rozvíjí spíše dovednosti než znalosti. Dále je dělí:

sociální dovednosti – komunikace, důvěra, navazování vztahů s lidmi, vedení lidí, empatie, týmová práce,

intelektuální dovednosti – rozvíjení logického myšlení, analytických schopností, postřehu i strategického myšlení,

kreativní dovednosti – zde jde spíše o rozvoj tvořivého myšlení,

rozvoj a ovládnutí emocí – hry vyvolávají jistou emocionální reakci, některé hry se zaměřují speciálně na emocionální objevování, další hry jsou založeny

³³ Srov. FRANC, D.; ZOUNKOVÁ, D.; MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*, s. 67

na sebehodnocení, zkoumání vlastních postojů, zpochybňování zažitých stereotypů a podobně,

fyzické dovednosti – zlepšují fyzickou kondici zúčastněných, ale především nabízejí výzvy, které by účastníci za jiných okolností jen těžko přijali.³⁴

Hra a hraní jsou nedílnou a nezbytnou součástí našich životů.

1.7 Motivace

Motivace je jedním ze základních psychologických hnutí. Žene nás k aktivitě, snaze něčeho dosáhnout, něco získat. Slovo motivace je odvozeno od latinského *moveo* či *movere*, což znamená hýbat se.

J. Čáp motivaci popisuje jako „*soubor hybných činitelů, které určují jednání osobnosti. Člověk je pak buď podporován, nebo naopak utlumován při vykonávání jisté činnosti.*“³⁵

Podle Nakonečného je motivace definována jako „*proces iniciovaný výchozím motivačním stavem, v jehož obsahu se odráží nějaký deficit ve fyzickém či sociálním bytí jedince, a směřující k odstranění tohoto deficitu, které je prožíváno jako určitý druh uspokojení.*“³⁶

Motivací pro děti zpívající ve sboru bude možnost předvést své pěvecké schopnosti. Demotivačně bude na sboristu působit, pokud bude nacvičovat a nebude mít příležitost toto předvést na veřejnosti.

Rovněž při hrách můžeme děti velmi dobře motivovat jak příběhem, který je uvede do děje, tak zajímavou prezentací soutěžních her a v neposlední řadě i vyhodnocením a odměnami.

Pokud ještě jednou sáhneme po knize Nakonečného, můžeme citovat: „*Motivace prostupuje celou psychiku jedince a dává psychickým procesům vnímání, myšlení a imaginace, citění určitý obsah a směr průběhu, který vyjadřuje motivační zaměření.*“³⁷

³⁴ Srov. FRANC, D.; ZOUNKOVÁ, D.; MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*, s. 68 – 69.

³⁵ ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s. 655.

³⁶ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*, s. 27.

³⁷ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*, s. 26.

2 Praktická část

V druhé části této práce se budu zabývat letním táborem (soustředěním) dětského pěveckého sboru.

Program byl vždy rozdělen na dopolední část, která plnila funkci soustředění sboru, zlepšení technik a nácviku pásma písní. V odpolední části bylo hlavním posláním stmelení kolektivu sboristů a rozvoj jejich schopností, kreativity za pomoci celotáborové hry. Večerní část byla z jedné části zaměřena na vyhodnocení dne u táboráku nebo v jídelně, nácvik písní na závěrečný galavečer a z druhé na individuální nácvik programů, kterým se jednotlivé družiny prezentovaly v již zmíněném večerním reji na ukončenou.

Před závěrem práce je popsáno vyhodnocení celotáborové hry z hlediska osobního pohledu a na základě dotazníků vyplněných dětmi zhodnocení celého tábora. Tento dotazník je vyhodnocen za pomoci grafů.

2.1 Tábor (příprava, zajištění)

Cílová skupina: dívky a chlapci ve věku od 9 do 16 let

Termín: 9. 8. - 22. 8. 2012

Počet účastníků: 32 dětí

Doba trvání: 14 dnů (příjezd první den k večeru, odjezd čtrnáctý den dopoledne)

Prostorové vybavení: stanový tábor + obytná budova s kapacitou 50 osob – kuchyně, jídelna (klubovna), sociální blok, zastřešené venkovní posezení, hřiště, ohniště

Financování: účastníci (2 500 Kč), dalším zdrojem pro zajištění tábora byly sponzorské dary

Personální zajištění: hlavní vedoucí (vedoucí sboru)

čtyři oddíloví vedoucí

dvě kuchařky (1 plnila i funkci zdravotníka)

Technická podpora: PC, reproduktory, materiály k jednotlivým hrám

Obecné cíle: rozvoj pěveckého projevu

rozvoj kreativity (estetiky, fantazie, představivosti)

rozvoj praktických dovedností

rozvoj týmové spolupráce

rozvoj pohybových schopností

rozvoj morálních hodnot (moudrost, čest, odvaha)

závěrečná reflexe tábora

Metody: dramatizace

názorně demonstrační metody

práce s legendou

pohybové a didaktické hry

slovní metody

Denní program:

7:30 budíček pro děti, rozcvička, hygiena

8:00 snídani

8:30 úklid

9:00 dopolední program

10:00 svačina

10:30 dopolední program

12:00 oběd

12:30 polední klid

14:00 odpolední program

16:00 svačina

16:30 odpolední program

18:00 večeře

19:00 večerní program

21:00 hygiena

22:00 večerka

2.2 Soustředění pěveckého sboru v rámci letního tábora

V rámci dopoledních programů se konalo soustředění sboru, jehož hlavním úkolem bylo vylepšení techniky pěveckého projevu. Jedná se zejména o správné návyky při pěveckých činnostech, kterými jsou například držení těla, správné tvoření tónu návyky při dýchání a správná artikulace.

2.2.1 Technika správného držení těla a dýchání

Základem správného dýchání při zpěvu je vzpřímené, uvolněné tělo. Zpívat můžeme vsedě, nebo vstoje. Při zpěvu vsedě potřebujeme mít uvolněný trup, a proto si sedneme na okraj židle, pod kolena je úhel větší než devadesát stupňů, zpevníme podbřišek, záda narovnáme, ruce držíme v klíně a hlavu v prodloužení krční páteře. U zpěvu vstoje jsme mírně rozkročeni, ramena máme uvolněná a ruce spočívají podél těla, hlavu vzpřímenou.³⁸ Správný postoj a držení těla nám přináší prohloubené dýchání.

Základem pro zpěv je hluboké, žeberně – brániční dýchání. Při něm není rozhodující množství nadechnutého vzduchu, ale správné hospodaření s ním a ovládnutí svalů dechového ústrojí. Tón je tím kvalitnější, čím méně vzduchu spotřebujeme k jeho vytvoření. Šetření s dechem a rovnoměrné rozvržení je pěvecká dovednost, kterou je třeba získat cvičením. Toto jsou příklady některých her realizovaných na zlepšení a správné využívání dechu.

Kapitán Nemo

Motivace: Ocitl ses v ponorce a všude kole sebe slyšíš jen šumění moře. Do místnosti přichází kapitán Nemo se zprávou, že ponorka má málo vzduchu a musí se vynořit, aby ho nabrala.

Realizace: Před ponořením do moře musíme nabrat co největší zásobu vzduchu. Jsme na hladině a hluboce se nadechujeme. Začínáme vzduchem plnit první komoru a to břicho, potom hrudník, vše do posledního volného místa. Ponoříme se zpět do moře a pomalu vydechujeme. Na pokyn opakujeme (můžeme hrát i formou soutěže, která ponorka nejlépe naplní své komory)

Záchranný kruh na mořské hladině

Motivace: Představ si, že jsi nafouknutý kruh z výletní lodě a plaveš na hladině moře. Musíš zůstat plně nafouknutý, aby ses na ní udržel co nejdéle.

Realizace: Nafoukni kruh do všech stran tak, abys cítil tlak v břiše pokračující do žeber. Na krátkou chvíli zadrž dech a vypouštěj pomalu a potichu syčením vzduch, aby ti vydržel co nejdéle a aby tvůj kruh zůstal co nejdéle na hladině. (Toto cvičení je přípravou k žeberně bráničnímu dýchání a opět je můžeme realizovat formou soutěže

³⁸ Srov. Tichá, A. *Učíme děti zpívat*, s. 78

Zmrzlý skřivan

Motivace: Na zimní procházce jste našli zmrzlého skřivana. Když jste ho zvedli do dlaně, zjistili jste, že jeho srdíčko bije jen slabě. Musíte se pokusit ho zachránit vlastním dechem.

Realizace: Děti se pohybují volně po prostoru. Nesou v dlani zimou ztuhlého ptáčka. Prochází se a přitom lehce dýchají „fuuu“ „haaa“ na malého ptáčka, který se třese. Pokaždé když jim dojde dech, musí zastavit, podívat se, zda je skřivánkovi lépe a pomalu znovu jít a dýchat na něj.

2.2.2 Technika správného tvoření tónu

Za základ správného tvoření tónu je jednomyslně považován hlavový tón, který vzniká kmitáním blanitých okrajů hlasivek. Za pomoci hlavového tónu rozšiřujeme u dětí hlasový rozsah a upevňujeme intonaci.

K hlavové rezonanci se nejčastěji užívá brumendo, při němž se rty lehce dotýkají, zuby jsou od sebe a jazyk volně leží, nebo je možné zpívat otevřenými ústy „ng“. K navození hlavového tónu používáme nosovky m, n, ng a jejich kombinace, slabiky mo, nu, bim, don, rin, gong. Hlavový tón se ozve pouze tehdy, je-li hrtan uvolněný, to znamená, že je uvolněná čelist. Čím je tón vyšší, tím níž by měla být čelist.

Nácvik měkkého hlasového začátku spočívá v uklidnění dechu a pozvolném rozeznění hlasivek. Používáme při tom slabiky či slova začínající například na m, n, v, h nebo j, které tón dostanou do rezonance. Nasazujeme klidným nádechem s volným hrtanem a pokračujeme pozvolným, plynulým výdechem.³⁹ Několik následných her nám přiblíží osvojování výše popsané techniky a realizované v rámci náplně tábora.

Z věže kostela padá vzdech

Motivace: Lidé chodí do věžičky kostela, kde odkládají své problémy, starosti, bolesti, pokud správně vypustí vzdech, odletí do daleka a nikdy se k nim žal již nevrátí.

Realizace: Děti postaví z rukou s propletenými prsty nad hlavou stříšku kostela. Přímo pod špičkou zazní vzdech „úúúúúch“. Tento jemný vzdech zlehka sklouzne dolů. Zvednuté ruce podpoří hluboký nádech, lehký vzdech je počátkem měkkého

³⁹ Srov. Tichá, A. *Učíme děti zpívat*, s. 109.

nasazení. Ruce klesají dolů a při dopadu se vysloví uch. Tím dojde k aktivaci bránice a uvolní se přebytečný vzduch pod hlasivkami.

Házení kamenů do studny

Motivace: Studna má nedostatek vody, a abychom se k ní dostali, musíme házet kameny. Zároveň nasloucháme melodickým zvukům dopadajících kamenů na hladinu vody, zda nevzbudí paní vod.

Realizace: Zvukem i pohybem naznačujeme. „Budeme spolu házet kámen do studny. Počkejte, až kámen dopadne, bouchne o hladinu: bom, bim, bam, bem. Budeme pád naznačovat i rukou.“ Tělem (rukama) naznačujeme pád, kdy zní jenom hučení (brumendo), což pomáhá nádechu a postupnému výdechu s jemnou přípravou.

Zvony

Motivace: Představte si, že jste zvonem v Římě a ty mezi sebou soutěží o nejkrásnější tón na světě, není rozhodující, zda jsi zvon velký, či malý.

Realizace: Každý hráč je zvon a rozezní se ve své výšce, rytmu a tempu bimm, bamm, bom, kývá se přitom ze strany na stranu. Poslouchá a prožívá doznívající mmm, zároveň se pokusí vnímat, ve které části hlavy doznívá mmm.

2.2.3 Technika správné artikulace

Dostatečné otvírání úst je nezbytným předpokladem pro správné tvoření tónu. Uvolníme-li dostatečně čelist, uvolníme i kořen jazyka, tím otevřeme zadní prostor úst a umožníme správně vyklenout měkké patro. Při špatném otvírání úst nemůže být vytvořen prostor pro tón a zvuk se nešíří k hlavovým rezonancím. Dostatečně otvírat ústa je jedním ze základních návyků u zpěváků. Pro srozumitelnou výslovnost je nutné cvičit pohotovost jazyka a pružnou práci úst. K nácviku je nejlépe použít různé jazykolamy.⁴⁰

Nutné je dodržovat srozumitelnou výslovnost samohlásek (vokálů), u kterých dbáme zvukového a barevného vyrovnaní (například a moc otevřené, u houkavé, i ostré atd.). K procvičování souhlásek (konsonantů) využíváme textů nacvičovaných písní. Koncovky nesmíme ani polykat, ani přehnaně vyrážet, dbáme na správnou výslovnost sykavek, jež vyslovujeme krátce a zřetelně.⁴¹

⁴⁰ Srov. Tichá, A. *Učíme děti zpívat*, s. 109 – 123.

⁴¹ Srov. Tichá, A. *Učíme děti zpívat*, s. 28 – 31.

Výsledkem nácvičku pěvecké artikulace má být přirozená výslovnost. Ta vede ke zlepšení komunikativních dovedností dětí.

Pro názornou ukázkou použijí některé z her a cvičení aplikovaných v rámci dopoledního, sborového programu letního tábora.

Nezlom si jazyk

Motivace: Jazyk je hbitý jako had, někdy se však motá do klubíčka, jindy je tak rychlý, že smotá složitý uzel. Pomozte mu hbitě prolézt tak, aby se nezamotal.

Realizace: Vyslovujeme připravená lidová říkadla a jazykolamy. (Pět švestek, šest švestek. Náš táta měl vrabce v kapse. Myši se nesešly ani se nenašly. Prasklo sklo! Prasklo sklo! Vybraný jazykolam nebo říkadlo vyslovujeme několikrát po sobě, napřed pomalu, pak zrychlujeme, rovněž zesilujeme a zeslabujeme dle pokynů.)

Popletené písně

Motivace: Zlý čaroděj zaklel některá písmenka a osvobodit je můžeme pouze správným přezpíváním popletených písní.

Realizace: Vybíráme různé lidové písně a nahradíme všechny vokály jedním, např. vokálem e. V písni Holka modrooká zpíváme „Helke medreeke“, vokály postupně střídáme.

Hlavním cílem nácvičku těchto cvičení (her) je rozvíjení a prohlubování „odborných“ návyků při zpěvu dětí.

2.3 Celotáborová hra

Cílem celotáborové hry, jak již bylo vše zmíněno, je podporování rozvoje tvořivosti, kreativity, podpora soudržnosti, vzájemné pomoci. K tomu účelu byly použity konkrétní hry, při kterých děti musely zapojit nejen svou fantazii, fyzické síly, ale i smysl pro spolupráci, nadřadit své osobní zájmy společnému cíli. Proto při popisu jednotlivých her je vždy zařazen i cíl hry, na nějž je konkrétní den i konkrétní hra zaměřena.

Hra začíná první den odpoledne. Na viditelném místě na stožáru byl umístěn pergamen.⁴² K jeho získání bylo třeba vytvořit lidský řetěz, aby mohl být předán do rukou vedoucího k přečtení.

⁴² Pergamen viz. Příloha I

2.3.1 Motivační příběh

Zdravíme Vás, lidé!

Pokud čtete tento pergamen, byl náš posel úspěšný. Nacházíte se na území, které jako jediné na Zemi nebylo zasaženo němotou. Vy se můžete stát zachránci všech zvuků a tónů na celé Zemi.

Jak k tomu došlo?

I my „bohové“ máme své vrtochy. Jelikož mezi námi došlo k neshodám, který z Pánů elementů vod, vzduchu, země nebo ohně, bude v nadcházejícím roce vládnout, byli jsme potrestáni naprostou ztrátou zvuků, tónů nejen my, ale s námi vše živé i neživé na této planetě.

Jak rozeznít vše a tím i nás osvobodit?

Jelikož Vaše kroky sem byly dány osudem, je možné následující dělení do týmů. Čtyři nejstarší z vás si náhodným výběrem amuletu zvolí, za kterého z Pánů budou oni a jejich tým bojovat. Další členy týmu vybírají již zvolení s tím, že je nutné dodržovat pevně daná pravidla:

- 1. Všechna družstva se po součtu věku svých členů musí dostat k jednotnému výsledku.*
- 2. Zastoupení členů ženského pohlaví musí být ve všech týmech stejné, rovněž zastoupení mužského pohlaví v jednotlivých týmech se musí rovnat.*

Rozdělení do týmů jednotlivých elementů je nutné. Každý tým bude bojovat za svého Pána a vítězstvím rozhodne o jeho vládě nad ostatními elementy pro příští rok.

Je před vámi dvanáct úkolů. Každý den některý z našich poslů doručí zadání úkolu, se kterým je nutné se poprat. Odměnou pro jednotlivé týmy za splnění denních úkolů jsou noty přidělené dle umístění týmu následně:

- 1. tým dostane 4 noty,*
- 2. tým 3 noty,*
- 3. tým 2 noty,*
- 4. tým 1 notu.*

Za každý splněný úkol se u příslušného dne objeví houslový klíč v barvě toho z Pánů, jehož třetinu zakletí daného dne osvobodí. (Celkem tedy tři houslové klíče ve čtyřech barvách.) V případě, že zvítězí tým elementu, jehož houslový klíč je daný den osvobozen, budou tito odměněni dvojnásobným počtem bodů.

Pokud týmy splní všechny úkoly, osvobodí zvuk, na konci dvanáctého dne budou sečteny všechny noty jednotlivých týmů a rozhodne se o nejvyšším vládcí pro příští rok.

Věříme vám, že úkoly, ač určitě nebudou jednoduché, zvládnete se ctí a budete ve svých týmech, které budou vaší novou rodinou, hájit čest barev jednoho z nás.

Pán elementu ohně

Pán elementu vod

Pán elementu vzduchu

Pán elementu země

2.3.2 Den první

Odpolední program tento den začal získáním pergamentu a jeho přečtením.

Následovalo rozdělení do týmů (hlavou týmů byly čtyři nejstarší děti a další výběr postupoval podle daného klíče, to znamená, všechna družstva se po součtu věku svých členů musela dostat k jednotnému výsledku v našem případě to bylo magické číslo 99. Zastoupení dívek a chlapců bylo ve všech týmech rovněž stejné.

Los magických kamenů určil, v jakých barvách, za kterého z Pánů čtyř elementů budou jednotlivé týmy bojovat.

V těsné blízkosti magických kamenů a amuletů (pro každého člena týmu) byl nalezen i dopis s úkolem na první den.

Motivace: „Milí člobrdíčkové! Ještě jednou vás dnes zdravíme. Úkol prvního dne není těžký a doufáme, že se vám podaří získat zelený houslový klíč. Skřeta a jeho věrného druha Skřet'áčka je třeba porazit v jeho oblíbených disciplínách, získat co nejlepší čas v jízdě na koni, závodě s trakařem, slepovodství a u běhu trojnohých.

Výše zmínění zlouni jsou milovníci divadla, a proto si je v závěru snažte naklonit na svou stranu dobrým divadelním představením.

Hodně štěstí přejí a věří vám vaši Páni elementů.“

Realizace: Byla připravena čtyři stanoviště. Na každém z nich tým zastupovala dvojice soutěžících. Týmy během celé hry musely zapojit všechny své členy, to znamená čtyři dvojice. Bodování na všech stanovištích bylo stejné (první místo čtyři body, druhé místo tři body, třetí místo dva body a čtvrté místo jeden bod).

1. stanoviště – dostihy (po vytyčené trase, vybíhají čtyři koně s jezdci na zádech, body se přidělují podle pořadí, v jakém koně doběhnou do cíle)

2. stanoviště – závod trakařů (první člen jde po ruce a druhý ho drží pod kolena, společně tvoří trakař, který překoná trať v co nekratším čase)

3. stanoviště – slalomová trať (první hráč z týmu má zavázané oči, druhý ho povely naviguje do cíle)

4. stanoviště – závod trojnohých (dvojice stojící vedle sebe má svázané k sobě nohy nad kotníky, takto společně ruku v ruce, nohu s nohou, absolvují překážkovou trať)

Součet bodů rozhodoval nejen o vítězi prvního dne, ale určoval i pořadí, v jakém si týmy vytahovaly lístky a vybíraly látku (určenou na zhotovení jednoduchého kostýmu) na další úkol (tentokrát nesoutěžní).

Nápisy na lístečcích zní: - křesťané
- židé
- pohané
- muslimové

Děti měly za úkol z jednoho kusu látky vytvořit kostým, připravit a zahrát krátkou scénku spojenou s vylosovaným zadáním.

Hodnocení: Týmy si s úkoly poradily velmi dobře a po sečtení bodů vyšlo následující pořadí: 1. tým elementu ohně 4 noty

2. tým elementu vody 3 noty

3. tým elementu země 2 noty

4. tým elementu vzduchu 1 nota

Při vyhodnocení předvedených scének a kostýmů jsme chválou nešetřili, neboť za daných podmínek omezeny jak časem, tak i materiálem předvedly děti velmi dobrý výkon.

Cíl: rozvíjení fyzické zdatnosti, soutěživosti, nápaditosti, kreativity

Čas na přípravu: 2 hodiny

Prostředí: hřiště, louka, les

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 4 hodiny

Materiál: cílové pásky, klády (překážky), špalky (slalom), stopky, blok tužka, čtyři kusy látek asi tři metry dlouhé (bílá, zelená, modrá, oranžová)

2.3.3 Den druhý

Odpoledne druhého dne celotáborové hry směřuje k získání zeleného houslového klíče Pána elementu země.

Motivace: „Dobré odpoledne, dobrodruhové! Po včerejším úspěchu, kdy jste získali první zelený houslový klíč, je na řadě velmi nebezpečný úkol najít území zeleného pavouka a projít přes pavučinu. Naším špehům se podařilo získat mapu k území tohoto pavouka. Svůj houslový klíč vydá pouze tehdy, pokud projdete celou jeho velikou a záludnou pavučinou. Jedná se o velmi náročnou a nebezpečnou misi.

Hodně úspěchů vám přeje Páni čtyř elementů.“

Realizace: Týmy se vydaly v desetiminutových intervalech do lesa s pomocí mapy, kompasu a v doprovodu vedoucího oddílu (ten byl kvůli objektivitě přidělen týmu losem). Žádný ze čtyř vedoucích neabsolvoval odpolední hru se svým týmem. Táborníci měli nalézt území zeleného pavouka (vzdálené asi šest kilometrů od tábora). Zde absolvovali pavučinovou dráhu plnou nástrah⁴³ a sedm úkolů. Kartičky s úkoly byly připevněny na stromě a obsahovaly otázky teoretické i praktické z oblasti zdravotní péče. Bodování prováděl vedoucí, jenž tým doprovázel.

Hodnocení: Konečné pořadí určil výsledný čas návratu do tábora. Odečítaly se body (minuty) za splnění úkolů. Týmy se po odečtu z výsledného času umístily v tomto pořadí:

1. tým Pána elementu vzduchu (4 noty)
2. tým Pána elementu země (3 noty)
3. tým Pána elementu vody (2 noty)
4. tým Pána elementu ohně (1 nota)

Cíl: rozvíjení fyzické zdatnosti, orientačního smyslu, soudržnosti

Čas na přípravu: 3 hodiny

Prostředí: les

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3,5 hodiny

Materiál: bloky, tužky, kompas, mapy, provazolezecká lana, pásky

⁴³ Pozn. aut.: Tohoto odpoledního programu se na zajištění bezpečnosti zúčastnili nejen vedoucí oddílů, ale i všichni zbývající pracovníci zajišťující chod tábora.

2.3.4 Den třetí

Úkoly třetího dne byly směřovány do jídelny. Kvůli deštivému počasí musel být zařazen náhradní program.

Motivace: „Zdravíme vás, človíčata! Nadcházející úkol je pro záchranu velmi důležitý. Musíte každému z nás zdomácnět část vaší jídelny, abychom po osvobození všech klíčů měli kde uspořádat obřad navrácení tónů, zvuků. Dále od vás vyžadujeme scénické, hudební předvedení vašeho výtvarného díla. Věříme, že toto nelehké zadání zdárně zvládnete.

Vaši Pánové čtyř elementů“

Realizace: Vzhledem k připravované renovaci jídelny (klubovny) jsme mohli použít stěny jako jedno velké plátno. Týmy měly za úkol vymalovat stěnu tak, aby charakterizovala jejich element a připravit si k dané tematice scénku.

Hodnocení: Jelikož tento den se nekonala žádná soutěžní hra, vyhodnocení jsme přenechali všem účastníkům. Bodovalo se od jedné do deseti a každý táborník obodoval výtvarný a dramatický projev zbylých tří týmů anonymně na lístek, ty byly sečteny a vyhodnoceny.

Vyšlo následující pořadí v počtu získaných not:

1. tým elementu země 8 not
2. tým elementu vzduchu 3 noty
3. tým elementu vody 2 noty
4. tým elementu ohně 1 nota

Cíl: rozvoj nápaditosti, tvůrčí činnosti

Čas na přípravu: 0,5 hodiny

Prostředí: jídelna

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3 hodiny

Materiál: barvy, štětce

2.3.5 Den čtvrtý

Nepříznivé počasí trvalo i den čtvrtý. Tento den probíhal ve znamení Pána elementu vzduchu a získání fialového houslového klíče.

Motivace: „Zdravíme vás! Vzduch je i vítr, který tančí po zemi, vodě i v korunách stromů. Pána větrů miluje tanec a proto i vy dnes budete tancovat. Uvolněte se, poslouchejte melodii a pohrávejte si s tělem jako vítr se stébly na louce.

V závěru srovnajte své dovednosti s lehkostí a dovedností větríků, které jsou v těchto disciplínách přeborníky.

Hodně úspěchů přejí

Pánové čtyř elementů“

Realizace: První půlhodina byla věnována diskotéce. Dále jednotlivé týmy vymýšlely a předváděly taneční kreace, které se ostatní snažili napodobit, naučit.

V soutěžní části každý tým vytvořil čtyři dvojice. Páry mezi čely držely jablko a musely tancovat na různě rychlou hudbu, komu jablko spadlo, skončil. Poslední tři dvojice byly odměněny body (třetí 1 bod, druhý 2 body, první 3 body). Po ukončení týmy opět vytvořily dvojice. Jednomu z dvojice byl uvázan na nohu nafukovací balónek. Páry tančily a při tanci se snažily prasknout soupeřův balónek (zde mohly týmy taktizovat). Bodově ohodnoceny jsou opět tři poslední týmy stejným způsobem jako v předcházejícím případě.

Hodnocení: Sečtením bodů vyšlo toto pořadí: tým elementu ohně 4 noty

tým elementu vzduchu 3 noty

tým elementu země 2 noty

tým elementu vody 1 nota

Cíl: rozvoj pohybového nadání, citu pro rytmus, melodii

Čas na přípravu: 0,5 hodiny

Prostředí: jídelna

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3,5 hodiny

Materiál: CD přehrávač, reproduktory, balónky, provázky, jablka

2.3.6 Den pátý

Fialový houslový klíč byl připraven na osvobození pátý den pod záštitou Pána elementu vzduchu.

Motivace: „Ahoj, lidičky! Pán větrů a větríků je rychlý, silný, mocný i vynalézavý. Abyste získali jeho fialový houslový klíč, je nutné prokázat v připravených úkolech, že jste ho hodni a alespoň částečně se vyrovnáte jeho dětičkám větríčkům.

Štěstí a síla ať jsou s vámi.

Vaši Pánové čtyř elementů“

Realizace: Pán větrů připravil na vyzkoušení týmů následující zastávky:

1. Týmy vytvoří kruh i s vedoucím (vylosovaným), drží se za ruce. Vedoucí začal hru stisknutím pravé ruky souseda, ten když pocítil dotyk, zmáčknu ruku svého souseda, a tak řetězově dále až zpět k vedoucímu, který zvednutím ruky ukončil měření času. Všechny čtyři týmy absolvovaly tři kola této hry. Podle dosaženého času získává první tým tři body, druhý dva body, třetí jeden bod. Výsledkem byl součet bodů ze tří kol.

2. Členové týmu se postavili do řady za sebe. První dostal míček, který držel mezi bradou a hrudí. Bez zapojení rukou míček podal druhému, ten dalšímu. Poslednímu z týmu míček zvedl nad hlavu a tím zastavil měření času. (Pokud míček kdekoliv na trase upadnul, vrátil se na začátek.) Opět proběhla tři kola této štafety bez rukou a bodové hodnocení bylo stejné jako u prvního úkolu.

3. Jednotlivé týmy vytvořily zástup spojený rukama položenými v pase (první je hlavou a poslední chvostem větru), poslední měl kolem pasu uvázanou šňůrku s krepovým chvostem dlouhým asi půl metru. Na znamení se větríky začaly pronásledovat (nesmí se rozpojit, to by znamenalo vyloučení). Úkolem bylo utrhout krepový chvost soupeřům. Větrík bez chvostu vypadává ze hry. Opět proběhla tři kola a bodování bylo stejné jako v předcházejících hrách.

4. Úkolem bylo co nejrychleji vytvořit strom z těl členů týmu, jehož základem je pařez (kolo vystřižené z kartonu o průměru čtyřicet centimetrů).

5. V řadě bylo v zemi zastrčeno 25 kusů dřevěných kolíků, mezery mezi jednotlivými kolíky činily šedesát centimetrů. Úkolem bylo vytvořit řadu z členů týmu, ti se museli plazem přemístit přes vytyčený úsek. Měří se výsledný čas celého týmu.

6. Štafetový běh – jednotliví členové týmu stáli rozkročení (vzdálenost chodidel padesát centimetrů, takto jsou nohy svázaný) a šátek měli zavázán přes jedno oko, takto „postižení“ běží padesát metrů do lesa a zpět. Měří se čas nejpomalejšího člena týmu. (Bodování jeden až tři body)

Hodnocení: Výsledné pořadí vyšlo sečtením všech dílčích bodů získaných během jednotlivých etap pátého dne.

1. místo tým elementu ohně – 4 noty
2. místo tým elementu vody – 3 noty
3. místo tým elementu země – 2 noty
4. místo tým elementu vzduchu – 1 nota

Cíl: rozvoj fyzický, pohybový, podpora rozvoje fantazie a kreativity

Čas na přípravu: 2 hodiny

Prostředí: hřiště, louka, les

Denní doba: odpolední hra

Doba trvání: 2 hodiny

Materiál: tenisové míčky, kreповý papír (chvost větru), kola vystřižená z kartonu, dřevěné kolíky, šátky, provázky

2.3.7 Den šestý

Šestý den probíhal ve znamení fialového houslového klíče pod záštitou Pána elementu vzduchu.

Motivace: „Dobrý den, přátelé! Vzduch si určitě každý z nás spojí s krouživým letem ptáků. Dnešním úkolem je získat si přízeň krále ptactva - mocného orla, projít území, na kterém jsou hnízda různých druhů ptáků. Vy stejně, jako ptáci, musíte mít ostřížící zrak a dané hnízdo (stanoviště) poznat a určit dle obrázků, které nám král poskytl. Závěrem vytvořte návrh stromu pro ptačí rodinu. Plňte úkol svědomitě a získejte další houslový klíč.

Zdraví Páni čtyř elementů“

Realizace: Týmy (startovaly v desetiminutových intervalech) obdržely mapy se zakroužkovanými deseti stanovišti (místa na kterých byla na viditelném místě umístěna tabulka s názvem stanoviště – druhy ptáků) a dvacet kusů fotografií. Deset fotografií zachycovalo určitou část stanoviště. Úkolem bylo rozpoznat fotografii k danému stanovišti a na druhou stranu napsat druh ptáka

ze štítku označujícího stanoviště – hnízdo. Trasa byla dlouhá přibližně deset kilometrů. Na konci etapy na posledním stanovišti se musely splnit dva úkoly – rozpoznat fotografii a vytvořit obraz z přírodních materiálů. (viz. Příloha VIII)

Hodnocení: Týmy byly hodnoceny podle výsledného času, ze kterého se jim odečítalo pět minut za správné určení fotografie a hnízda (stanoviště) a dalších deset minut za vytvoření obrazu z přírodních materiálů. Výsledné pořadí týmů bylo následující: - tým elementu vzduchu 8 not

- tým elementu ohně 3 noty

- tým elementu vody 2 noty

- tým elementu země 1 nota

Cíl: rozvoj fyzický, pohybový, smysl pro orientaci, podpora rozvíjení představivosti

Čas na přípravu: 3 hodiny

Prostředí: příroda (les, louka)

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3 hodiny

Materiál: mapy, fotografie, papír, psací potřeby

2.3.8 Den sedmý

Část houslových klíčů děti již získaly a měly sebou druhou polovinu soutěže. Houslový klíč sedmého dne byl v modré barvě Pána elementu vod.

Motivace: „Ahoj, člobrdové! Dnešním úkolem je vybudovat vodní nádrže pro tóny a zvuky vody. Poté budete velmi rychle volit jednotlivé tóny a pomlky ve vodě.

Rychlost je důležitá, aby vás nedostihl zlý drak žijící pod vodní hladinou. Musíte rovněž dávat dobrý pozor, abyste osvobodili ten správný tón.

Hodně, hodně štěstí.

Pánové elementů vody, ohně, země a vzduchu“

Realizace: Úkolem týmů bylo vyhloubit za pomoci vojenských lopatek (každý tým měl jednu) na vyznačených místech (asi padesát metrů od rybníka) jámu, do které bylo třeba dále umístit dřevěnou bednu o rozměrech jeden metr krychlový, vystlat ji nepromokavou plachtou a upravit okolí svého díla. Na tento úkol byl vymezen čas jeden a půl hodiny. Týmy se seřadily tak, že své budoucí koupaliště měly před sebou a stály čelem k rybníku. První člen týmu obdržel plechový hrnek a úkol začal. Úkolem bylo doběhnout k rybníku, nabrat vodu, běžet

zpět a vylít ji do vytvořeného koupaliště, předat plecháček druhému a zařadit se na konec řady. Vše se opakovalo až do doby, kdy byl první člen opět na prvním místě. Předal hrníček druhému a běžel k rybníku. Zde byly v mělké vodě zaraženy kůly vyznačující místo, kde bylo třeba hledat v „písku“ kartičky (zalité papírové čtvercové kartičky o rozměru stran deset centimetrů s obrázky not a pomlk). Každý soutěžící vyhrabal jednu kartičku (ostatní musel vrátit na stejné místo) a běžel zpět. Kartu umístil do koupaliště a zařadil se na konec řady. Následně vyběhl druhý s plecháčkem pro vodu, nabral vodu z rybníku, běžel zpět, vylil obsah, předal nádobu třetímu a zařadil se na konec. Vše se opakovalo, až se druhý dostal na první místo a běžel pro kartičku. Zde je nutné, aby členové týmu spolupracovali, hlídali, ke kterému kůlu jednotliví členové běží a sami došli k jinému, u každého kůlu byly schovány kartičky s různými obrázky not nebo pomlk. Tým nesměl mít ve svém koupališti dvě stejné kartičky. Závod končil v okamžiku, kdy tým měl ve svém bazénku noty a pomlky (celou, půlovou, čtvrt'ovou, osminovou, šestnáctinovou, dvaatřicetinovou).

Hodnocení: Děti byly plné nápadů při vyhlubování jámy na koupaliště i při taktizování, ke kterému kůlu se vydat pro kartičku. Konečné pořadí týmů v boji o noty bylo následující:

- tým elementu ohně 1 nota
- tým elementu vzduchu 3 noty
- tým elementu země 2 noty
- tým elementu vody 4 noty

Cíl: rozvoj fyzický, pohybový, koordinace, soudržnosti a kreativity

Čas na přípravu: 2 hodiny

Prostředí: louka, břeh rybníka

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3 hodiny

Materiál: dřevěné bedny, plachty, vojenské lopatky, plechové hrnky, zalité kartičky s obrázky not a pomlk

2.3.9 Den osmý

Osmý den probíhal ve znamení Pána vodního elementu, měl být osvobozen modrý houslový klíč.

Motivace: „Zdravíme vás, naši zachránci! Mocný vodní drak uloupil, schoval a chrání ve svém doupěti na ostrově poháry s živou vodou. Cesta k nim je plná překážek. Hned v úvodu si musíte zhotovit vor, na kterém se dopravíte na ostrov. Poháru se mohou dotknout čtyři členové týmu, kteří se nesmoučí v temných vodách. Na ostrově vás čekají čtyři schránky s úkoly, ty je třeba nalézt a splnit. V poslední páté schránce budou uloženy mapky převázané stužkou v barvě živé vody vašeho týmu.

S pozdravem Páni čtyř elementů“

Realizace: Prvním úkolem bylo v časovém limitu dvě a půl hodiny vytvořit vor, na kterém by byli převezeni čtyři členové týmu, ti se nesměli v rybníce vůbec namočit. Zbývající čtyři plavali a vor usměřňovali k ostrůvku. Týmy s vedoucími (vedoucí pro hru losují tým, se kterým budou pracovat) se vypravili do lesa na soušky. Provazy byly připraveny na louce. Výroba i zkouška vorů a bidel na odražení proběhla v časovém limitu.

Poté se týmy shromáždily na břehu rybníka. Závod začal. Každý tým přenesl a usadil na vor čtyři své členy. Další čtyři plavali ve vodě a pomáhali voru. Na „ostrůvku“ (ve skutečnosti to byl výběžek propojený s pevninou na druhé straně rybníka, prostor pro hru vymezovala do dálky polní cesta a do šířky velikost rybníka) byla za pomoci fáborků vytyčena trasa, na které bylo rozmístěno pět schránek s úkoly:

1. schránka obsahovala lepidlo, čtvrtky, tužky a ve víku vzkaz s úkolem – najít a pojmenovat sedm rostlin z okolí temné vody (nalepit na čtvrtku, připsat název a vše vzít s sebou na další cestu).

2. schránka s papíry, tužkou a vzkazem – napiš sedm druhů vodního ptactva, list s odpovědí vezmi s sebou na další cestu).

3. schránka skrývala papíry, tužky úkolem bylo napsat tři osobnosti (a čím se proslavily), jejichž význam je nějak propojen s vodou, plaváním, plavbou.

4. schránka skrývala úkol – vyrobit z dostupných materiálů provaz (lano) dlouhé nejméně dva metry.

5. schránka obsahovala mapy k poháru živé vody (trasa byla značena od vorů a opět se k nim vracela).

Po získání poháru se tým vracel přes rybník na voru (čtyři členové suší a čtyři ve vodě přes rybník), po vystoupení a vytažení voru na břeh týmy uvázaly vyrobená lana k voru a posledních třicet metrů do cíle na nich vor táhly (v případě přetržení lana ho musely opravit a znovu pokračovat k cílové pásce).

Hodnocení: Modrý houslový klíč byl po velmi náročném plnění zlému drakovi vyrván. Tým „vodouchů“, jak si sami říkali, velmi stál o bonusovou výhru. Kreativně doplnil své vory o pet lahve, to jim pomohlo nejen ve vodě, ale i při tažení voru na suchu. Jejich kreativita byla pochválena. V této hře se projevila soudržnost = společný boj. Tým elementu ohně byl posledním na trase a potýkal se s velkými problémy s lanem. Ostatní týmy vyslaly po jednom zástupci, aby pomohl s opravou lana a tím umožnily dokončení úkolu osmého dne. Bodování vycházelo z měřených časů, od kterých se odečítala jedna minuta za každou správnou odpověď na úkoly zadávané v prvních třech schránkách. Konečné pořadí týmů bylo:

1. tým elementu vody 8 not (bonus)
2. tým elementu země 3 noty
3. tým elementu vzduchu 1 nota
4. tým elementu ohně 2 noty

Cíl: rozvíjení fyzické zdatnosti, soutěživosti, soudržnosti, kreativity

Čas na přípravu: 1,5 hodiny

Prostředí: les, louka, rybník

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 4 hodiny

Materiál: soušky, lana, provázky, nože, krepový papír, schránky, čtvrtky, lepidlo, čtyři kusy sklenic s vodou obarvenou potravinářským barvivem v barvách týmů

2.3.10 Den devátý

Vhledem k vytrvalému dešti byla hra devátého odpoledne vědomostní. Děti před zahájením rozstavily stoly do tvaru obdélníku, aby dobře viděly jak na sebe, tak i na vedoucího hry. Do středu umístily malý stolek se zavařovacími sklenicemi na perly.

Motivace: „Milí lidičky! Dnešní úkolem je osvobození houslového klíče pro Pána elementu vod. Dnes záleží nejen na vaší ryzosti, ale i na štěstí, jaké budete mít. Velká bílá mušle obsahuje různobarevné perly, každá barva má jinou hodnotu. Perlu

osvobodíte a předáte do skrýše svého týmu správným zodpovězením otázky, které jsou přiloženy jako součást tohoto vzkazu.

Páni čtyř elementů“

Realizace: Hlavní roli hrála z části náhoda – tahání (losování) různě barevných perel (kuliček) a samozřejmě vědomosti rozdělené do různých kategorií (oborů). Výběr kategorie (oboru) určila barva perly a každá perla měla i jinou bodovou hodnotu. Děti seděly v „kruhu“ u stolu, v jehož středu je umístěna mořská mušle s barevnými perlami – kuličkami. Vedoucí chodil po směru hodinových ručiček a postupně nechával táborníky tahat kuličky (perly). Různé barvy perel určovaly okruh otázek i počet bodů za správnou odpověď.

To v praxi znamenalo:

Zelená kulička	hodnota 5 bodů	otázky z oblasti vážné hudby
Modrá kulička	hodnota 4 body	otázky z populární hudby
Červená kulička	hodnota 3 body	otázky k textům písní
Žlutá kulička	hodnota 2 body	otázky z první první pomoci
Bílá kulička	hodnota 1 bod	otázky vztahující se k státu, městu

Hodnocení: Hned v úvodu hodnocení byli všichni pochváleni za nasazení, s jakým získávali perly pro své týmy (elementy). Perly byly vybírány po týmech z jejich skrýší (lahví) a byla sčítána hodnota jednotlivých perel. Pořadí týmů po osvobození devátého houslového klíče, tentokrát modrého, jelikož prezentuje Pána elementu vod, bylo následující: - tým elementu ohně 4 noty

- tým elementu vzduchu 3 noty

- tým elementu vody 2 noty

- tým elementu země 1 nota

Cíl: rozšiřování znalostí, vědomostí, soutěživosti

Čas na přípravu: 2 hodiny

Prostředí: jídelna (klubovna)

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 2,5 hodiny

Materiál: mušle (velká keramická), kuličky pěti barev po třiceti dvou kusech, připravený kvíz z pěti různých oborů po třiceti otázkách, blok, propiska

2.3.11 Den desátý

První z úkolů pod záštitou Pána elementu ohně, který jako poslední nebyl ještě osvobozen, připadl na desátý den.

Motivace: „Milí přátelé! Ducha ohně je třeba náležitě uctít, zajistit jeho spokojený praskající ohýnek. Vaším úkolem bude vytvořit ohniště, na kterém pro tohoto ducha připravíte čaj z bylinek a pokrm. Po dobrém jídle a pití je třeba hosta i zabavit. To znamená připravit hru s využitím přírodních materiálů. Na závěr si porovnáte síly mezi vašimi týmy a získáte další noty do listiny tónů a oranžový houslový klíč.“

Realizace: Soutěžící nejdříve připravili ohniště, na němž měli uvařit čaj z nasbíraných bylin a upéct pokrm z hub a jiných lesních plodů. Dalším úkolem pro týmy bylo vymyslet a připravit zábavu pro ducha ohně. Tým elementu ohně připravil fotbal – míč vyrobili z mechu omotaného travami. Tým elementu vzduchu vymyslel kuželky – ty byly ze šišek zasazených do trávy a hody dalšími šiškami se shazovaly. Členové týmu Pána země upletli z dlouhých trav lano na přeskakování. Tým elementu vody připravil hru ve smyslu baseballu, klackem odpalovali šišky na cíl.

Jelikož všechny týmy se těchto úkolů zhostily velmi dobře, bylo třeba pořadí a přidělení not určit závodem.

Jednotlivé týmy stály v řadě, přičemž poslední člen měl vedle sebe stůl. Na startovní povel si první z řady nasadil krabičku od zápalek na nos a bez použití rukou předal dalšímu v řadě. Když krabička dorazila k poslednímu, ten se otočil ke stolu a začal do krabičky vkládat čtyři kusy zápalek pouze levou rukou, po dokončení odešel na konec řady a pokračoval další. Po vyčerpání všech připravených zápalek se krabička uzavřela (opět jednou rukou).

Hodnocení: Pochváleny na konci dne byly děti za nápaditost. Čaj měli všichni mátový, jelikož máta v blízkosti tábora rostla, ale na ohni opékali nejen houby, ale i maliny, ostružiny dokonce i šřovík a křen.

Pořadí, v kterém týmy ukončily závod:

1. tým Pána země 4 noty
2. tým Pána vod 3 noty
3. tým Pána ohně 2 noty
4. tým Pána vzduchu 1 nota

Cíl: rozvíjení nápaditosti, kreativity, spolupráce, soudržnosti

Čas na přípravu: 1 hodina

Prostředí: hřiště, příroda

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3,5 hodiny

Materiál: krabičky sirek

2.3.12 Den jedenáctý

Tento den byl ve znamení ohnivého elementu, týmy měly osvobodit za pomoci kouzelné lampy oranžový houslový klíč. Pergamen s úkolem byl nalezen za kamny v jídelně.

Motivace: „Zdravíme vás, človíčkové! Dnešním vaším úkolem je osvobodit kouzelnou lampu a zažehnout v ní posvátný oheň. Úkol nebude vůbec jednoduchý a bude od vás vyžadovat týmovou spolupráci. Ještě před zahájením samotného úkolu je třeba vztyčit stožáry. Materiál na ně získáte v kouzelném lese a poté je vztyčíte na vyhrazených místech. Tyto stožáry v závěru použijte na velký očistný oheň.

Zlo se tentokrát vyznamenalo a při plnění tohoto úkolu vás všechny postihne slepota. Cesta k cíli bude etapová a bude záležet na vaší chytrosti, jak ji absolvujete, jelikož země se bude nohama dotýkat pouze polovina z družstva. Po překonání namáhavé cesty zažehněte oheň v připravených lampách, absolvujte běh, při kterém je třeba stále chránit váš oheň, a nakonec zavěste vítěznou lampu na stožár štěstí, kde se změní v lampu kouzelnou, lampu Pána ohně.“

Realizace: Všechny týmy se vydaly do lesa na soušky – stožáry, vztyčily na vyznačených místech a důkladně zajistily. Tento úkol měl časový limit jeden a půl hodiny. Po jeho uplynutí se shromáždily na hřišti, kde každý z týmu obdržel pásku (šátek) na oči, která měl imitovat tmu. Týmy byly rozestavěny na kratší straně hřiště, každé družstvo mělo před sebou na zemi natažené horolezecké lano, na kterém byl po dvaceti metrech uvázán fáborek z krepového papíru (označoval další část etapy). Úkolem bylo dostat se co nejrychleji na konec lana tak, že země se vždy mohla dotýkat pouze polovina, to znamenalo čtyři členové týmu. Bylo nutné taktizovat a vybrat člena týmu, který ostatní usměrňoval (naváděl) při hře, hlídal konce etapy označené na laně fáborkem. Každý fáborek znamenal změnu etapy, a tedy stylu. U každé další etapy se pozice v týmu měnily a koučem se stával další (členové týmů se museli střídát), ale bylo třeba myslet i na změnu stylu (tzn. první je druhému na zádech a po dvou krocích se střídali, v další etapě nemohli dělat kroky, ale dvakrát poskočili snožmo,

v další etapě měnili po dvou krocích ve stylu „trakař“, atd.). Jde zde o kreativitu, co si jednotliví členové týmu vymyslí (před startem mají pět minut na přípravu strategie).

Na konci lana byla umístěna petrolejová lampa a zápalky. Soutěžící stále ještě se zavázanýma očima za pomoci komunikace lampu zapálili. Na pokyn vedoucího sundali hráči pásku z očí a s lampou běželi na start (začátek horolezeckého lana), kde našli provázek. Ten sebrali a vrátili se na opačnou stranu hřiště ke stožáru, kde za pomoci provázku zavěsili lampu na skobu umístěnou v druhé třetině stožáru. Pořadí týmů určovalo pořadí zavěšení lampy na stožár.

Hodnocení: Soudržnost se tu projevila již při vyhledávání, porážení, opracování a zajištění stožáru. V závěrečném hodnocení byla vyzvednuta hlavně originalita v jednotlivých etapách. Oranžový houslový klíč Pána ohně byl získán a týmy si rozdělily noty následně:

- tým elementu vzduchu 4 noty
- tým elementu ohně 1 nota
- tým elementu země 2 noty
- tým elementu vody 3 noty

Cíl: rozvíjení fyzické zdatnosti, soutěživosti, soudržnosti, kreativity

Čas na přípravu: 1 hodina

Prostředí: příroda – les, hřiště

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 3,5 hodiny

Materiál: opracované soušky (stožár), kolíky (stožár), skoby (stožár), horolezecká lana, krepeový papír na fáborky, petrolejové lampy, zápalky

2.3.13 Den dvanáctý

Poslední úkol proběhl v oranžových barvách Pána elementu ohně. V první části odpoledního programu zajistili táborníci dřevo na večerní vatru. Následovaly úkoly k získání posledního houslového klíče.

Motivace: „Zdravíme vás, zachránci! Stojíme poslední malý krůček od našeho vysvobození, a tím i rozezvučení celé planety. Ač jsme již celí nedočkaví, nesmíme zapomínat na poslední etapu, která bude velmi složitá.“

Čeká vás návštěva sedmi doupat draků „ohňáků“ a v každém úkol pro všechny členy týmu. Nejslabší z týmu se stává rukojmím a může být osvobozen při zpáteční

cestě z vrcholu hory, kde na posvátném oltáři získáte oheň. Každý z ohňáků má pro vás připraveny instrukce pro své doupě.

Pokud se staneš zajatcem hned prvního doupěte, tvá mise nekončí. Čeká tě skládání dlouhé oslavné ódy na oheň i všechny zajatce v dalších doupatech a úkol to bude rozhodně zapeklitý.

Těšíme se na vás u večerního ohně. Spoléháme se na vás my i celá planeta.

Vaši Pánové čtyř elementů“

Realizace: Nejprve se všichni ve skupinkách, rozdělených podle barev svých elementů, vydali do lesa. Jejich úkolem bylo připravit hranici dříví jako přípravu na závěrečný táborák. Na tento úkol byl vymezen časový limit jeden a půl hodiny.

Následoval závod „O posvátný oheň“. Týmy vybíhaly v desetiminutových intervalech po vytyčené trase směřující do kopce. Museli absolvovat sedm doupat draků „ohňáků“ a splnit daný úkol:⁴⁴

V 1. doupěti byla na niti přivázána pilulka síly (bonbón), na povel startoval závod všech členů družstva. Vložili nit do úst a bez pomoci rukou museli dostat pilulku síly do úst. Poslední se stal rukojmím draka „ohňáka“ prvního doupěte. Zbytek týmu pokračoval k dalšímu stanovišti.

2. doupě bylo zkouškou silného dechu. Každý člen dostal nafukovací balonek. Úkol spočíval v jeho nafouknutí, zavázání na nataženou šňůru, na níž byl zavěšen vzorový balonek (na porovnání velikosti nafouknutí). Vše začalo odstartováním a poslední člen týmu se stal rukojmím.

3. doupě bylo spojeno s ohnivou zkouškou. Úkolem bylo na znamení zapálit sirku a s hořící projít v co nejkratším čase určeným úsekem. Končil ten, kterému sirka zhasla jako prvnímu, nebo ten, kdo se do cíle dostal poslední.

Úkol 4. doupěte vyzkoušel hbitost a koordinaci. Hráči v přírodním terénu startovali na znamení a přenášeli v daném úseku jablko na hlavě. Končil ten, jemuž jako prvnímu jablko spadlo nebo dorazil do cíle poslední.

5. doupě bylo zkouškou silné nohy. Hráči na dané trase mezi startem a cílem poskakovali na jedné silné noze (skoky v pytlí).

6. doupě bylo zkouškou silného ocasu. Hráči týmu dostali nafouknutý balonek, který si uvázali na nohu. Na znamení se snažili jeden druhému dupnout na ocas.

⁴⁴ Pozn. aut.: Tým vedoucích byl pro tuto hru rozšířen o rodiče, kteří následujícího dne zajišťovali odvoz dětí z tábora.

V 7. doupěti měli poslední dva hráči z jednoho týmu za úkol přenést dračí vejce do bezpečí. Na vytyčené trati přenášeli vejce (pingpongový míček) na lžici do připraveného košíku.

Vítězní hráči z každého týmu pokračovali na vrchol kopcem k oltáři s ohněm (jeden zástupce z každého týmu) a zapálil posvátnou louč. Před zpáteční cestou byla louč uhašena drakem „ohňákem“ vrcholového stanoviště. Při zpáteční cestě na každém stanovišti zapalovali hráči týmů louč kouzelným dřívkem (zápalkou), tím osvobodili rukojmí ze svého týmu. V případě neúspěšného zapálení si další kouzelné dřívko musel jeho uvězněný spoluhráč vysloužit krátkým zazpíváním složené písně. (Složený popěvek musel obsahovat slovo oheň nebo slova příbuzná. Počet slok písničky se řídil číslem doupěte – to znamená v doupěti číslo sedm jedna sloka, v doupěti číslo šest dvě sloky a tak dále.) Po zapálení louče a jejím následném uhašení mohl pokračovat v cestě i osvobozený spoluhráč přes všechna doupata draků „ohňáků“ až do cíle (cíl a start si byly rovny).

Hodnocení: Tato poslední hra byla vyvrcholením odpoledních programů a to se odrazilo v náročnosti jak časové, tak i organizační. Všechny jsme museli velmi pochválit. Nešlo jen o fyzické výkony, ale také o taktiku a o zvážení silných stránek jednotlivých členů týmu, aby v závěru prospěli celku. Bylo otázkou cti, aby na prvním místě skončil tým Pána elementu ohně, jelikož jako poslední nedostali bonus za vítězství ve hře zaštitěné jejich patronem. Děti se opravdu překonávaly a byly od startu až po cíl bezchybné, což jim zajistilo vítězství. Takže konečné pořadí bylo: 1. tým Pána elementu ohně 8 not

2. tým Pána elementu země 3 noty

3. tým Pána elementu vzduchu 2 noty

4. tým Pána elementu vod 1 nota

Vyzvednout musím též zajatce a jejich nápaditost při skládání popěvku nutného k získání náhradní sirky (v případě neúspěšného zapálení na první pokus), zvláště ty z prvního doupěte. Složit sedm slok na ohnivě téma i za pomoci známých melodií byl opravdu náročný a obdivuhodný výkon.

Cíl: rozvíjení fyzické zdatnosti, soutěživosti, soudržnosti, kreativity, taktiky

Čas na přípravu: 3 hodiny

Prostředí: les, příroda (větší kopec)

Denní doba: odpolední program

Doba trvání: 4 hodiny

Materiál: papír, tužky, krepový papír (označení trasy), nitě, bonbony, nafukovací míče, bavlnky, zápalky, jablka, jutové pytle, lžíce, pingpongové míčky

2.4 Zhodnocení zrealizovaného

V části zhodnocení se budu zabývat jednak vlastním pohledem na vyhodnocení celotáborové hry a také hodnocením dětí na základě jednoduchého anonymního dotazníku, který vyplnily před svým odjezdem z tábora.

Ačkoliv jsem program celotáborové hry připravovala velmi pečlivě a jak děti, tak i vedoucí ho hodnotily kladně, musím se nad některými skutečnostmi kriticky pozastavit.

Den čtvrtý. Diskotéka byla náhradním programem vzhledem k deštivému počasí. Hry ani motivace nebyly detailně propracované.

Den šestý. Menším nedostatkem této hry bylo, že by děti přivítaly více poznávacích stanovišť. Takto to byl více turistický pochod podle vytyčené trasy v mapě.

Den devátý. Hra byla připravena velmi dobře a sklidila úspěch. Problém vidím v tom, že jsem nepředpokládala tak vytrvalý déšť, a tudíž na stejný den měla být v záloze připravena ještě jedna hra s tematikou elementů.

Den jedenáctý. V této jinak kladně hodnocené hře vidím jako nedostatek špatně odhadnutý počet vedoucích (stávající tým bylo třeba posílit). U každého týmu byl jeden vedoucí na kontrolu plnění úkolu plus hlavní vedoucí u startu a v cíli nám musela vypomoci paní kuchařka.

Den dvanáctý. Nejnáročnější hra na přípravu, realizaci, personální zajištění i na bezpečnost. U každého stanoviště, byl kbelík s vodou, aby v případě špatné manipulace mohl být oheň uhašen.

Každodenní vyhodnocování celotáborové hry se stalo příjemným rituálem. Přestože týmy mezi sebou soupeřily, nevznikala mezi nimi přehnaná rivalita a šlo především o spolupráci, soudržnost, kamarádství, rozvoj a podporu nápaditosti i kreativity.

Pro reálné zhodnocení tábora z pohledu dětí jsem vytvořila velmi jednoduchý dotazník (viz. Příloha XIV), jenž byl anonymní a dobrovolný. Příjemným překvapením byla stoprocentní účast táborníků ve vyplňování dotazníku.

Pro potřeby této práce jsem použila vyhodnocení dotazníků formou sestavení grafů jedna až patnáct a to z důvodu názornosti a přehlednosti (viz. Příloha XV).

Závěr

Je opravdu mnoho způsobů, jak se dá u dětí a mládeže rozvíjet jejich nadání, talent a kreativita. Na výše zmíněném letním táboře šlo o zlepšení pěveckého přednesu a za pomoci celotáborové hry o rozvoj dovedností, nápaditosti a fantazie.

Tato práce má první část teoretickou, odbornou. Ta se zabývala nejen hudbou, hudebností a pěveckými sbory, ale i vlohami, schopnostmi, zájmy, nadáním a kreativitou. Dále jsem se pokusila definovat dítě jak mladšího, tak staršího školního věku. Následně jsou zde přiblíženy letní tábory, motivace a hry, tyto pojmy jsou důležité pro druhou, praktickou část. Hrát si je dáno od přirozenosti. Již malé dítě je schopno se věnovat hře s vlastními prsty a věcmi ve svém nejbližším okolí. Hru v nich rozvíjíme a podporujeme. Každý z nás si jistě vybaví Komenského známé „škola hrou“. Mnoho věcí je jednodušší se naučit názorně při hře než učením se pouček z paměti. V dnešní době se stává populární i hra dospělých, kdy si firmy najímají agentury specializující se na zážitkové hry. Určitě to není z nedostatku práce ve firmě, ale pro zlepšení spolupráce, důvěry, rozhodnosti a dalších schopností, což umožní zvyšovat pracovní nasazení i výkon, a tím zvyšovat zisk firmy.

V praktické části práce popisuje dopolední program a nácvik technik dýchání, artikulace. Dále odpolední program s celotáborovou hrou. Nejprve byli účastníci motivováni úvodním pergamenem, jenž navozoval děj a vyzýval ke každodennímu hledání dalších zpráv s dílčími etapami a následně plnily úkoly jednotlivých elementů.

Cíl vytyčený v úvodu této bakalářské práce se podařilo naplnit. Nácvik pěveckých technik i nového pásma vyhodnotila vedoucí pěveckého sboru velmi kladně. Rozvoj tvořivosti byl znát již po několika dnech, s přibývajícimi úkoly vzrůstala i kreativita při jejich plnění. I méně průbojně děti se nejen aktivně zapojovaly do plnění úkolů, ale leckdy překvapovaly naprosto originálními nápady.

V rámci tohoto letního tábora jsme u sboristů usilovali o nastínění cesty k dosažení klíčových kompetencí v oblasti volnočasového vzdělávání. Ty představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění člověka, v našem případě dítěte. K jejich rozvíjení i utváření směřovala celá programová náplň, všechny činnosti i aktivity, které v rámci tábora proběhly, ať už to byla výuka, nácvik a zlepšování pěveckých technik nebo celotáborová hra.

Tento netypický letní tábor, spojující soustředění pěveckého sboru s celotáborovou hrou proběhl v létě 2012. Děti na něj rády vzpomínají a až na jednu výjimku chtějí jet na tábor opět. Ke kladnému hodnocení tábora nemalou měrou přispěla i celková atmosféra, kterou po celou dobu trvání tábora umocňoval zpěv. Děti prozpěvovaly celý den, bylo to jako lavina, která zasáhla nejen vedoucí, ale všechny v jejich okolí.

Z evaluace celotáborové hry a dotazníků zúčastněných dětí nelze vyvodit obecný závěr. Toto hodnocení vychází jednak z osobních pocitů, jednak z omezeného vzorku dětí, které pojí stejný zájem. Grafické vyhodnocení těchto dotazníků nám umožňuje utvořit si představu o kladech i záporech tábora, viděných z pohledu zúčastněných dětí. Je to zpětná vazba pro nás jako organizátory tohoto letního tábora.

Pokud vedoucí na táboře dělají svou práci se zájmem a nadšením, je jim největší odměnou kladné hodnocení dětí.

Seznam použitých zdrojů:

- BEROUŠEK, Petr. *Rádce pro provozovatele a vedoucí dětského tábora*. Praha: Soudy, 1999. ISBN 802387053X.
- BUČEK, M. *Sborový zpěv*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. ISBN 80-210-0201-8.
- BUCHTOVÁ, B. *Rétorika*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-0868-X.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova Vydavatelství Karolinum, 1993. ISBN 8070665343.
- ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-46.
- FUKAČ, J.; VYSLOUŽIL, J.; MACEK, P. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997. ISBN 8070584629.
- FRANC, D.; ZOUNKOVÁ, D.; MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1701-9.
- HAVLÍČKOVÁ, D.; ŽÁRSKÁ K. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. Praha: Comunica, 2012. ISBN 978-80-87449-18-9.
- HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- HOLAS, M. *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově*. Praha: AMU, 1998. ISBN 80-85787-27-9.
- HOLAS, M. *Úvod do hudební diagnostiky*. Praha: SPN, 1985. ISBN neuvedeno.
- KOHOUTEK, R. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM akademické nakladatelství, 2002. ISBN 8021422033.
- KÖNIGOVÁ, M. *Jak myslet kreativně*, Grada Publishing a.s., 2006. ISBN 80-247-1626-7.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ D., *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
- MEZERA, A. *Pro jaké povolání se hodím?* Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2395-9.
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.
- POLEDŇÁK, I.; FUKAČ, J.: *Úvod do studia hudební vědy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0285-8.

- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073676476.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti, obor v pohybu*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.
- SEDLÁK, F. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974. ISBN neuvedeno.
- TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- Zákon o ochraně veřejného zdraví - č. 258/2000 Sb.* [online]. AION CS - info@aion.cz [cit. 2013-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>>.

Seznam příloh⁴⁵

Příloha I	Pergamen
Příloha II	Fotografie magických kamenů se znaky pánů elementu země a vody
Příloha III	Fotografie amuletů členů týmu elementu vzduchu a ohně
Příloha IV	Fotografie ze hry dne prvního
Příloha V	Fotografie ze hry dne druhého
Příloha VI	Fotografie ze hry dne třetího
Příloha VII	Fotografie ze hry dne pátého
Příloha VIII	Fotografie obrazu z přírodních materiálů (hra ze dne šestého)
Příloha IX	Fotografie tabulky bodování týmů
Příloha X	Diplom z etapy ve znamení elementu země
Příloha XI	Diplom za celotáborovou hru
Příloha XII	Fotografie zlaté medaile za vítězství v celotáborové hře
Příloha XIII	Fotografie ze závěrečného galavečera
Příloha XIV	Dotazník (hodnocení tábora účastníky)
Příloha XV	Grafické vyhodnocení dotazníku

⁴⁵ Fotografie uvedené v příloze této práce jsou zveřejněny se souhlasem zúčastněných i jejich zákonných zástupců.

Příloha I Pergamen

Zdravíme Vás, lidé!

Pokud čtete tento pergamen, byl náš posel úspěšný. Nacházíte se na území, které jako jediné na Zemi uchovávalo zásahu věčnosti. Vy se můžete stát zachránci všech zvěřů a tvorů na celé Zemi. Jak k tomu došlo?

"I my, bohové" máme své vstoupky. Spolužijte mezi námi došlo k neobdobí o to, která z Pánův elementů vod, či vzduchu, země nebo ohně, bude o nadcházejícím roce vládnout. Byli jsme potrestáni nepravou zřetou zvěřů, tvorů nejen my, ale i námi vše živé i neživé na této planetě. Jak vzpamatovat vše a tím i nás osvobodit?

Jednou Váše bratry sem byly dány osudem, je možná následující členění do týmů. Čijší nejstarší z Vás si nebudoujím výběrem amatérů zoolo, za kterých z Pánův budou oni a jejich tým bojovat. Další členy týmu vybírají již zvolení s tím, že je nutné dodržovat první daná pravidla:

1. Všechny družstva se po součtu všech svých členů musí dostat k jednotnému výsledku.
2. Zastoupení členů ženského pohlaví musí být ve všech týmech stejné, rovněž zastoupení mužského pohlaví v jednotlivých týmech se musí také rovnat.

Rozdělení do týmů jednotlivých elementů je nutné. Každý tým bude bojovat za svého Pána a vítězstvím vyjde o jeho vládu nad ostatními elementy pro příští rok.

Je před Vámi domácnost úkolů. Každý den některý z našich poselů donesli zadání úkolů, se kterými je nutné se poprat. Odměnou pro jednotlivé týmy za splnění domácnostních úkolů jsou tyto příslušné dle umístění týmu následující:

1. tým dostane 4 vstupy
2. tým 3 vstupy
3. tým 2 vstupy
4. tým 1 vstup

Ze každých splněných úkolů se u příslušného dne odejme konkrétní část z kovaní z Pánův, jakož i celému zjednotě daného dne osvobodí. (Celkem tedy 88 kovaní klíče ve čtyřech barvách.) V případě, že poskytní tým elementu, jakož konkrétní klíč je daný den osvobozen, budou tyto odměny dle domácnostních požadavků hodit.

Pokud týmy splní všechny úkoly, osvobodí zpek a na konci domácnostního dne budou všechny vstupy jednotlivých týmů a vyhodnot se o nejspolehlivě vládu pro příští rok.

Věřme Vám, že úkoly, ať ověřit nebudou jednodušší, zjednotě se cí a budete ve svých týmech, které budou Vámi znovu voleny, hájit čest barvy jednoho z nás.

Pán elementu ohně

Pán elementu vzduchu

Pán elementu země

Pán elementu vod

Příloha II Fotografie magických kamenů se znaky pánů elementu země a vody



Příloha III Fotografie amuletů členů týmu elementu vzduchu a ohně



Příloha IV Fotografie ze hry dne prvního



Příloha V Fotografie ze hry dne druhého



Příloha VI Fotografie ze hry třetího dne



Příloha VII Fotografie ze hry dne pátého



Příloha VIII Fotografie obrazu z přírodních materiálů (hra ze dne šestého)



Příloha IX Fotografie tabulky bodování týmů

VÝSLEDNÉ NOTOVÁNÍ

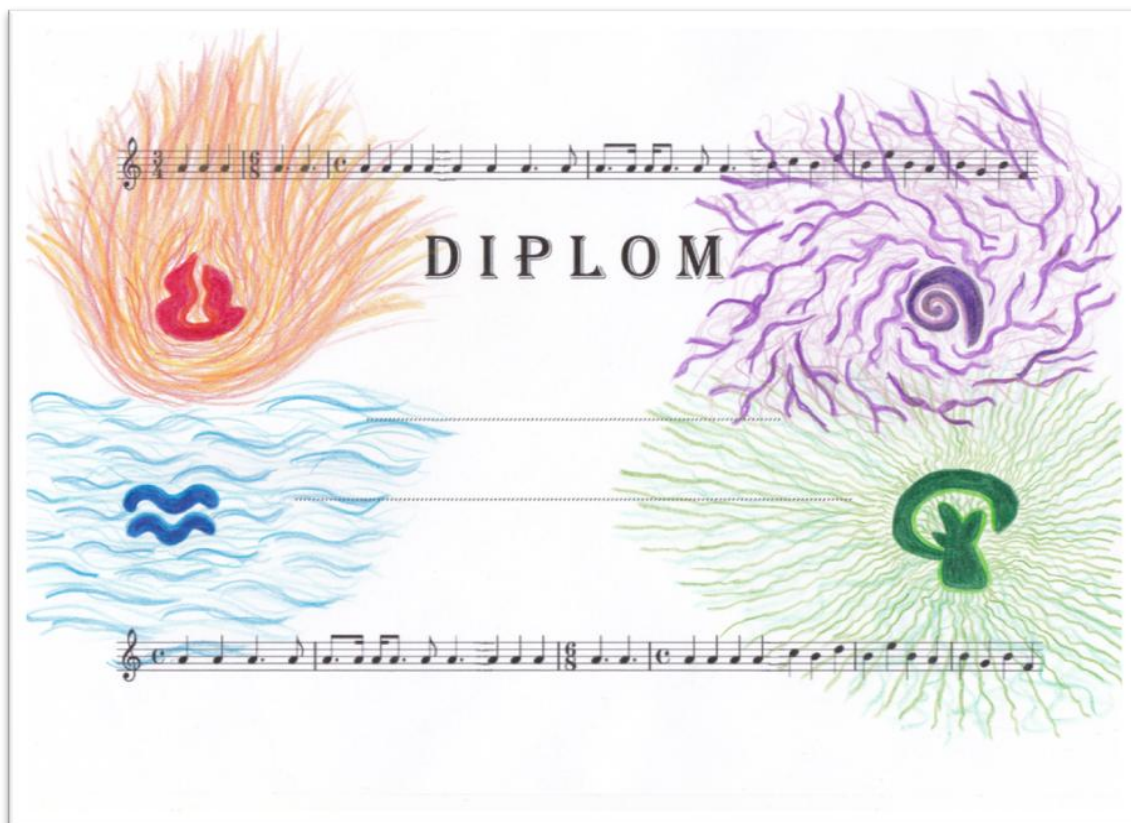
NOTY
PRO
PÁRA
ELEMENTU
OHNĚ 1

NOTY
PRO
PÁRA
ELEMENTU
VOD 2

NOTY
PRO
PÁRA
ELEMENTU
VZDUCHU 2

NOTY
PRO
PÁRA
ELEMENTU
ZEMĚ 3

Příloha XI Diplom za celotáborovou hru



Příloha XII Fotografie zlaté medaile za vítězství v celotáborové hře



Příloha XIII Fotografie ze závěrečného galavečera



Příloha XIV Dotazník (hodnocení tábora účastníky)

1. Jakého jsi pohlaví?
Dívka / Chlapec
- 2.. Kolik je ti let?
16 / 15 / 14 / 13 / 12 / 11 / 10 / 9
3. Líbilo se ti ubytování?
Ano / Ne
4. Byl (a) jsi spokojen (a) se stravou?
Ano / Ne
5. Byl (a) ti na táboře v noci zima?
Ano / Občas / Ne
6. Skamarádil (a) jsi se na táboře s někým více než tomu bylo před soustředěním?
Ano / Ne
7. Která hra tě na táboře nejvíce bavila ☺?

8. Která hra tě vůbec nebavila (nuda ☹)?

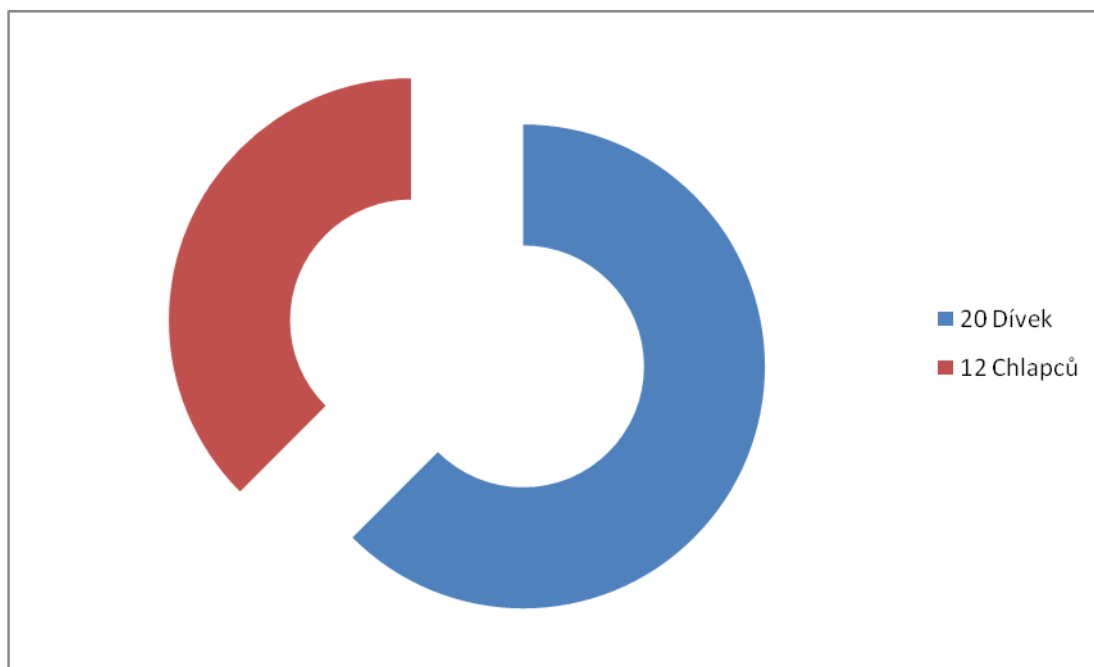
9. Je něco, co ti na táboře vadilo - co bys chtěl (a) zlepšit?

10. Byl (a) jsi spokojen/a se svými vedoucími?
Ano / Ne
11. Bylo ti na táboře smutno po domově?
Ano / Občas / Ne
12. Pojedeš zase na tábor (soustředění), pokud se bude pořádat v příštím roce?
Ano / Ne
13. Líbila se ti celotáborová hra? (známkuj jako ve škole)
1 2 3 4 5
14. Líbilo se ti pěvecké soustředění? (známkuj jako ve škole)
1 2 3 4 5
15. Oznamkuj celý tábor (známkuj jako ve škole)
1 2 3 4 5

Příloha XV Grafické vyhodnocení dotazníku

1. Jakého jsi pohlaví?

Dívka/Chlapec



Graf 1 – Analýza odpovědí pro položky pohlaví: *dívky a chlapci*

2. Kolik je ti let?

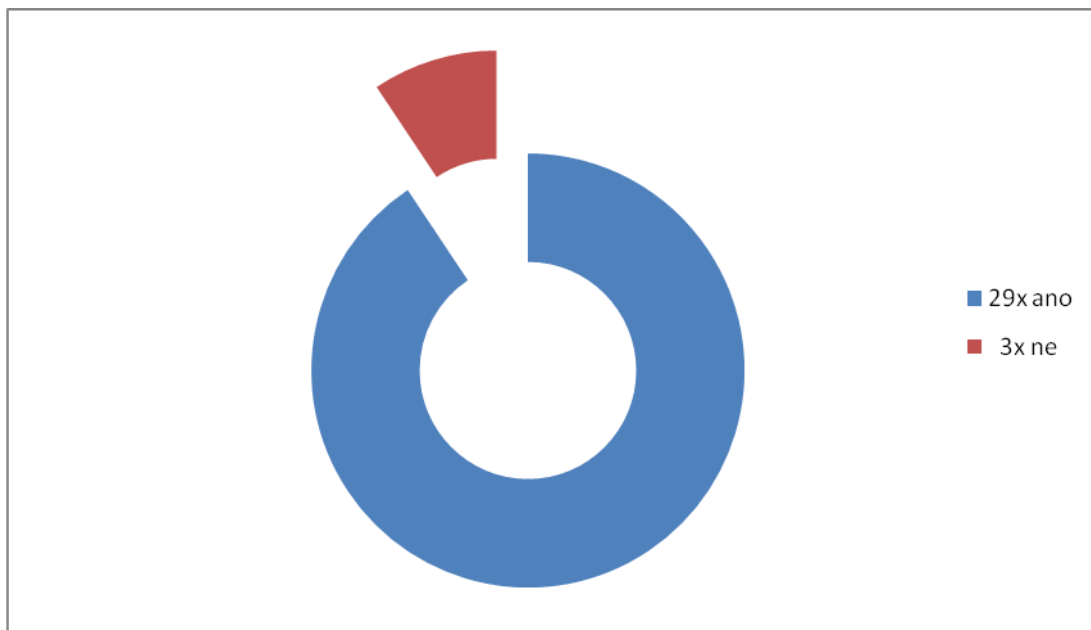
16 / 15 / 14 / 13 / 12 / 11 / 10 / 9



Graf 2 – Analýza odpovědí pro položky věk: *16, 15, 14, 13, 12, 11, 10 a 9 let*

3. Líbilo se ti ubytování?

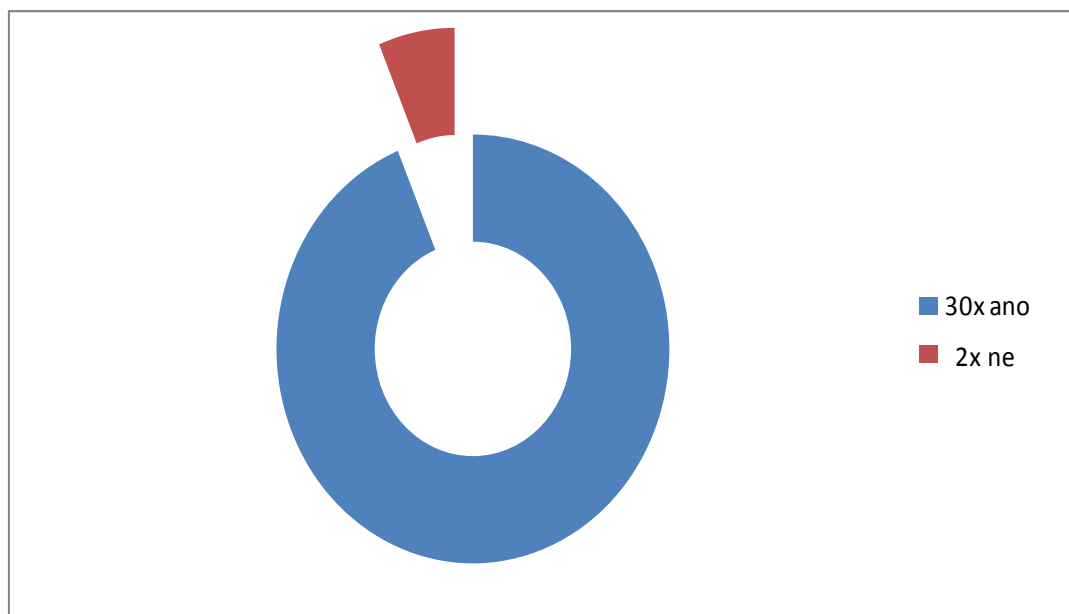
Ano / Ne



Graf 3 – Analýza odpovědí pro položky spokojenosti ubytování: *ano, ne*

4. Byl (a) jsi spokojen (a) se stravou?

Ano / Ne



Graf 4 – Analýza odpovědí pro položky spokojenosti stravování: *ano, ne*

5. Byl (a) ti na táboře v noci zima?

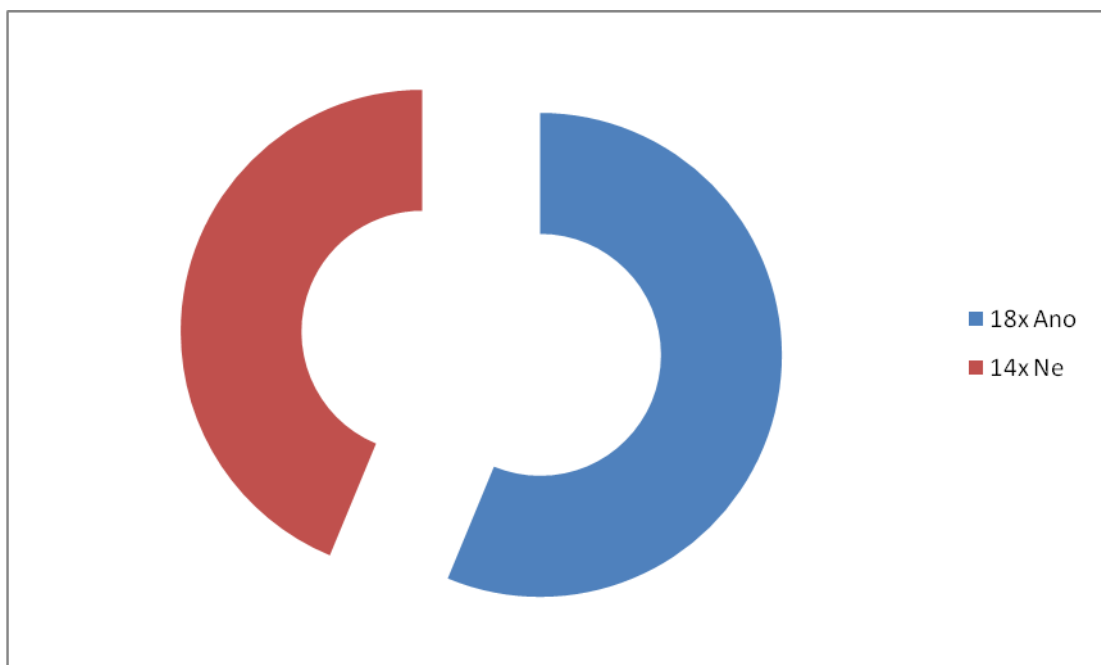
Ano / Občas / Ne



Graf 5 – Analýza odpovědí pro položky zimy v noci: *ano, občas, ne*

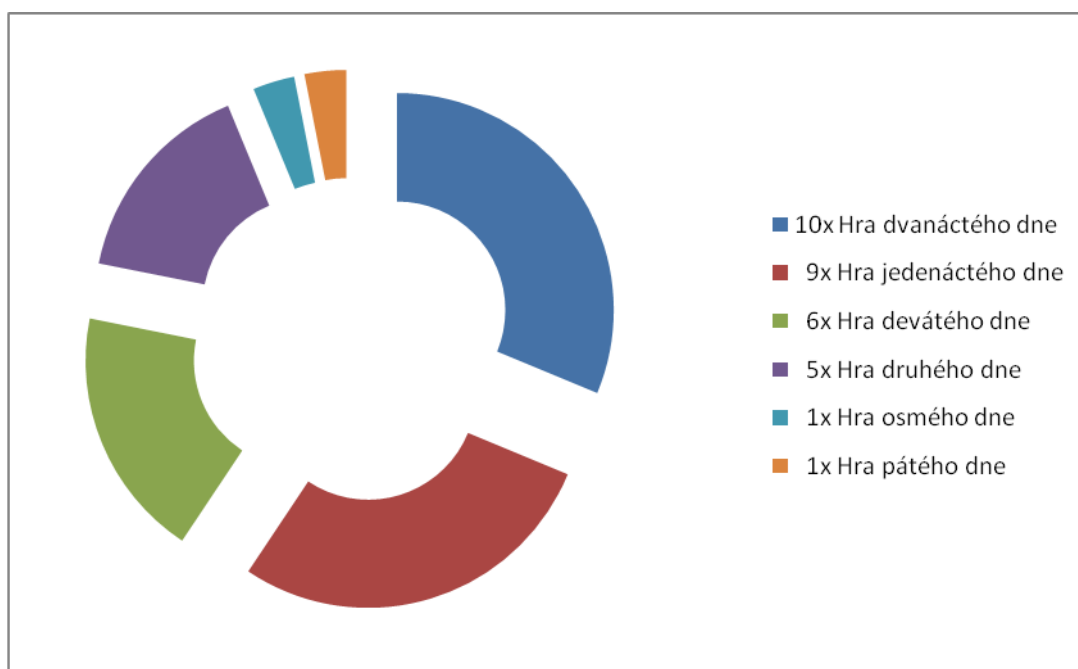
6. Skamarádil (a) jsi se na táboře s někým více než tomu bylo před soustředěním?

Ano / Ne



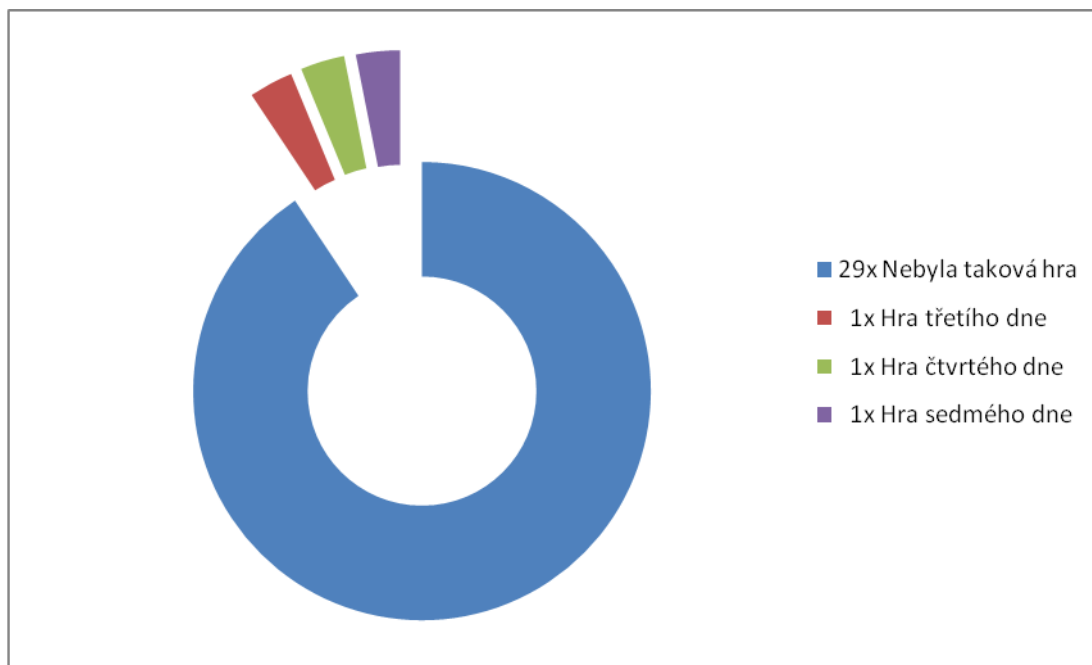
Graf 6 – Analýza odpovědí pro položky rozvinutí kamarádství: *ano, ne*

7. Která hra tě na táboře nejvíce bavila?



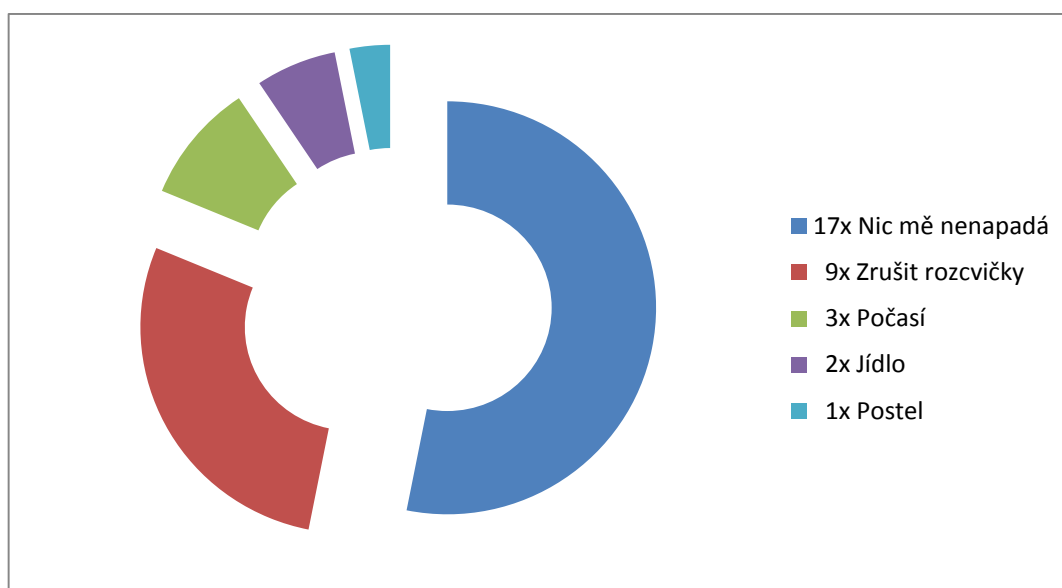
Graf 7 – Analýza odpovědí pro položky hodnocení nejlepší hry: *dvanáctého, jedenáctého, devátého, druhého, osmého a pátého dne*

8. Která hra tě vůbec nebavila?



Graf 8 – Analýza odpovědí pro položky hry co nebavila: *nebyla taková hra, třetího, čtvrtého a sedmého dne*

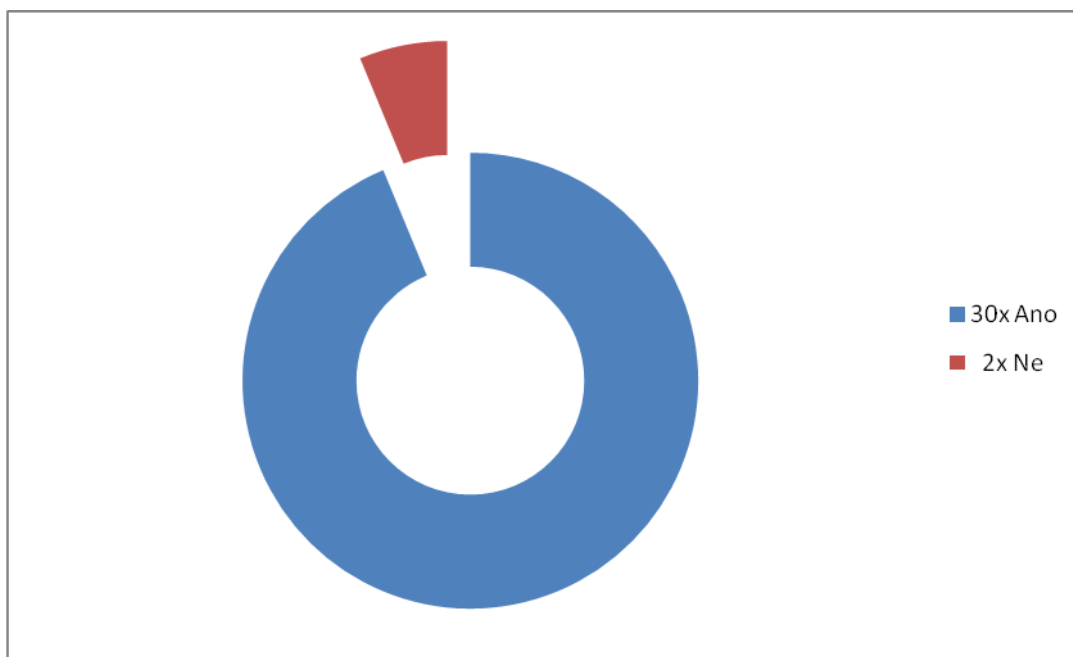
9. Je něco, co ti na táboře vadilo - co bys chtěl (a) zlepšit?



Graf 9 – Analýza odpovědí pro položky návrhy změn na táboře: *nic mě nenapadá, zrušit rozcvičky, počasí, jídlo, postel*

10. Byl (a) jsi spokojen/a se svými vedoucími?

Ano / Ne



Graf 10 – Analýza odpovědí pro položky spokojenosti s vedoucími: *ano, ne*

11. Bylo ti na táboře smutno po domově?

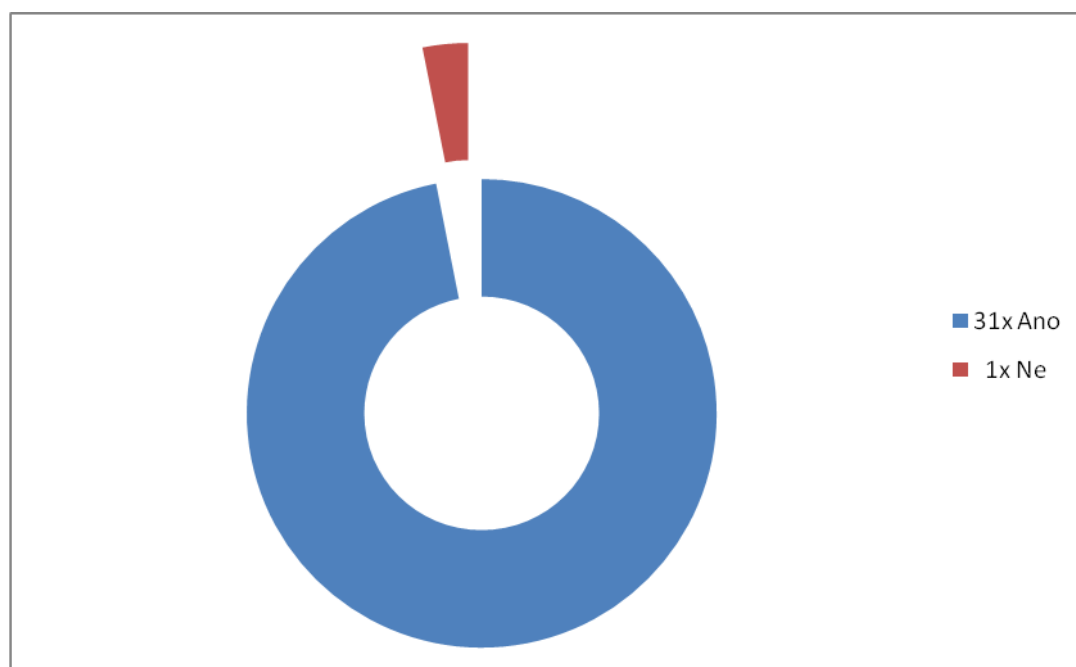
Ano / Občas / Ne



Graf 11 – Analýza odpovědí pro položky stesk po domově: *ano, občas, ne*

12. Pojedeš zase na tábor (soustředění), pokud se bude pořádat v příštím roce?

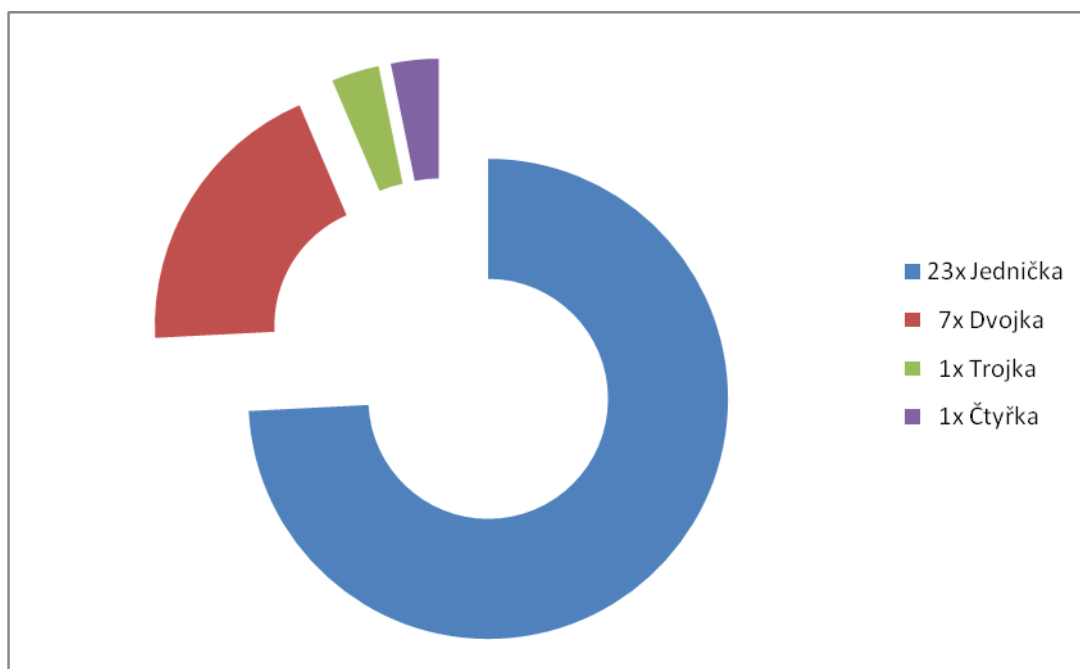
Ano / Ne



Graf 12 – Analýza odpovědí pro položky účasti v příštím roce: *ano, ne*

13. Líbila se ti celotáborová hra? (známkuj jako ve škole)

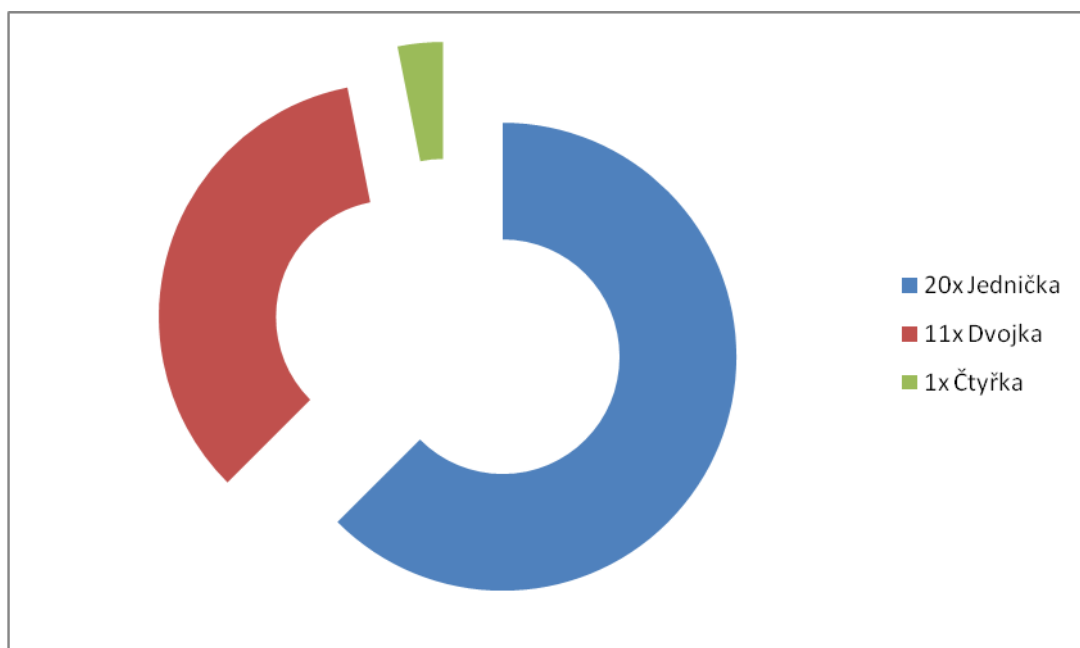
1 2 3 4 5



Graf 13 – Analýza odpovědí pro položky oznámkování celotáborové hry: *jednička, dvojka, trojka a čtyřka*

14. Líbilo se ti pěvecké soustředění? (známkuj jako ve škole)

1 2 3 4 5



Graf 14 – Analýza odpovědí pro oznámkování pěveckého soustředění: *jednička, dvojka, čtyřka*

15. Oznámkuj celý tábor (známkuj jako ve škole)

1 2 3 4 5



Graf 15 – Analýza odpovědí pro položky oznámkování celého tábora: *jednička, dvojka, trojka, čtyřka*

Abstrakt

BERÁNKOVÁ, M. *Soustředění dětského pěveckého sboru na letním táboře s využitím celotáborové hry pro rozvoj kreativity*. Český Krumlov 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Karel Ochozka.

Klíčová slova: hudba, pěvecký sbor, mladší školní věk a starší školní věk, nadání, schopnosti, tvořivost, kreativita, letní tábor, soustředění pěveckého sboru, celotáborová hra

Práce se zabývá definováním hudebnosti, pěveckého sboru, nadáním, schopností a tvořivosti, dále letními tábory i vymezením mladšího a staršího školního věku v teoretické části.

Praktická část řeší náplň letního tábora, která se skládala z části pěveckého soustředění na zdokonalení zpěvu a vylepšení techniky, dále celotáborové hry, jejímž hlavním cílem je podpořit rozvoj tvořivosti, kreativity a v neposlední řadě večerního programu opět zaměřeného na pěvecké hry a aktivity.

Abstract

Practice of children choir at summer camp using the opportunity for creativity and creative talent.

Key words: music, choir, primary school age and secondary school age, gift for music, abilities, creative talent, creativity, summer camp, practice of children choir, camp – wide playing

The thesis is focused on the definition of music, children choir, gift for music, abilities and creativity, as well as summer camps and definition of primary and secondary school age.

The aim of summer camp is to improve singing and music techniques, the next aim is to support the development of creative talent and creativity which can be done by playing, evening programmes which intent on singing activities are important as well.